

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2025.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	5
I.1. Gyermekképünk:	5
I.2. Óvodaképünk:	6
I.3. Jövőképünk	7
II. Óvodánk jellemzői	8
II. 1. Az intézmény meghatározó adatai.....	8
II. 2. Személyi és tárgyi feltételeink	9
III. Programunk pedagógiai koncepciója	12
IV. Nevelésünk célja és feladatai	13
IV.1. Egészséges életmód.....	14
IV.2. Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	16
IV.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	18
V. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	22
V. 1. A játék.....	22
V. 2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	24
V.3. Munka jellegű tevékenységek	38
VI. Az óvodai élet megszervezése	40
VI. 1. A gyermekcsoportok szervezése.....	40
VI.2. A folyamatos napirend	41
VII. A nevelés, fejlesztés tervezése.....	44
VII.1. Fejlesztési feladatok, nevelőmunka tervezése a közösségi nevelés, szocializáció területén	45
VII. 2. Csoportnapló	50
VII. 3. Egyéni fejlődést nyomon követő napló	51
VIII. Összegzés.....	52
IX. Óvodánk sajátos feladata: a gyakorlati képzés.....	53
X. Óvodánk ellenőrzési – értékelési rendszere	54
XI. Óvodánk kapcsolatai.....	56
XII. Esélyegyenlőség, gyermekvédelem	57
EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM	60
XIII. Legitimációs záradék	76

Dorothy L. Note: Egy élet a kezében

(részlet)

*Ha a gyermek együtt él a buzdítással,
megtanulja a türelmet.
Ha a gyermek együtt él a dicsérettel,
megtanulja mások megbecsülését.
Ha a gyermek együtt él a jóváhagyással,
megtanulja szeretni magát.
Ha a gyermek együtt él az elfogadással,
megtanul szeretetre lelni a világban.
Ha a gyermek együtt él az elismeréssel,
megtanulja, hogy céljai legyenek.
Ha a gyermek együtt él az önzetlenséggel,
megtanulja a nagylelkűséget.
Ha a gyermek együtt él az őszinteséggel, méltányossággal,
megtanulja az igazságot és jogszerűséget.
Ha a gyermek együtt él a biztonsággal,
megtanul hinni magában és környezetében.
Ha a gyermek együtt él a barátságossággal,
megtanulja, hogy a világ olyan hely, ahol jó élni.
Ha a gyermek együtt él a nyugodt derűvel,
megtanulja, hogyan találjon lelki békét.*

Helyi nevelési programunk mottójául azért választottuk D. L. Nolte sorait, mert valljuk, hogy a mai gyerekek számára az **aktív, örömteli óvodás évek** azok, amire felnőtt életüket alapozhatják, és ehhez nekünk minden feltételt és segítséget meg kell adnunk, méghozzá az idézetben megfogalmazott elveknek megfelelően.

Programunk felfogás- és szemléletmódja az óvodai nevelésről szóló Alapprogramban és a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveiben megfogalmazott elveket követi. Átírásakor az alapelveket, célkitűzéseket, feladatokat a hagyományos óvodai programra építettük, melyek kiegészülnek a sérült gyermekek speciális megsegítésével.

Valljuk, hogy „A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő inkluzív nevelése.” mely többet jelent, mint részvétet és védettséget.

Elkészítésekor figyelembe vettük:

- az óvodák működését meghatározó hatályos törvényi szabályozókat,
- előző Pedagógiai Programunkat,
- az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának gyakorlati képzési tervét.

Az óvodás korosztály elsődleges érdekeinek szem előtt tartása mellett törekedtünk a hallgatók képzésének érvényre juttatására is, s e két nevelési feladat megvalósítása során a helyes egyensúly megtalálására.

Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye.

A gyermekek harmadik életévétől az iskolába lépésig a családi nevelés kiegészítésére, a teljes gyermeki személyiség fejlődésének segítésére vállalkozunk.

Az óvoda 3 legfontosabb funkciójának tekintjük az:

- ❖ óvó-védő-,
- ❖ szociális-,
- ❖ nevelő-személyiségfejlesztő funkciót.

Véleményünk szerint az óvodában eltöltött 3-4 év, vagyis az óvodai élet teljes egésze közvetetten segíti, előkészíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, azaz, az iskolai élethez szükséges kompetenciák kialakulását.

Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenység a teljes nevelési időben érvényesül.

Nevelőmunkánk során folyamatosan gondoskodnunk kell- az Alapprogramnak és az SNI irányelveknek megfelelően:

- valamennyi óvodásunk alapvető szükségleteinek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor- specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra; és az ezen tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek - a többi gyerekekkel részben vagy egészben együtt történő nevelése során- a hátrányaik leküzdéséhez szükséges, a sérülés specifikusságához igazodó segítségnyújtásról.

I. Bevezetés

Óvodánk és programunk sajátos jellege **intézményünk kettős funkciójából** ered:

Köznevelési: óvodás korú ép és érzékszervi fejlődési zavarral (nagyothalló) és beszéd fogyatékkal küzdő gyerekek integrált nevelése;

Felsőoktatási: az ELTE szabályzatai alapján részvétel az egyetem pedagógusjelöltjeinek gyakorlati képzésében.

Nevelőmunkánkat szakmailag önállóan, a nevelőtestület által meghatározott irányelvek alapján, az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának mindenkor tantervéhez igazodva végezzük.

Óvodaképünket és gyermekképünket meghatározó **nevelési elveink** az ép és a sajátos nevelési igényű gyerekekre egyaránt vonatkoztatva:

Gyermekek központúság

Az életkori és az egyéni sajátosságok, szükségletek, igények, valamint a gyermekek mindenek előtti érdekeinek figyelembevétele.

Differenciált bánásmód

Az egyéni érés-, sajátosságok figyelembevételével az egyén önmagához viszonyított fejlődésének elősegítése.

Játékosság

A személyiség fejlődésének és fejlesztésének alapvető tere, eszköze, módszere.

Tevékenységek központúság, élménypedagógia

Készség- és képességfejlesztés különböző tevékenységekbe integrálva, az egyéni és a közösen megélt élmények és tapasztalatok fejlesztő hatásának tudatos kiaknázása.

Tolerancia, inkluzivitás

A különbözőség, az egyediség, a másság elfogadása és elfogadtatása ill. befogadása.

Nyitottság

A családi nevelés elsődlegességének tiszteletben tartása, szoros együttműködés a családdal.

I.1. Gyermekképünk:

Az Alapprogram a gyermeki személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

A gyermekkép megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásait veszi alapul. Ezek szerint: **a gyermek fejlődő személyiség**, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának

következtében a gyermeknek sajátos, **életkoronként** (életkori szakaszonként) és **egyénenként változó** testi és lelki szükségletei vannak.

Szeretnénk, hogy gyermekeink minden nap szívesen jöjjenek óvodába. Legyenek boldogok, tudjanak egyedül és társakkal játszani. Személyiségük legyen kiegyensúlyozott, érzelmileg gazdag, nyitott, érdeklődő, egészséges önbizalommal rendelkező, a szabályokat megértő, betartó, és kreatív. Testileg, szellemileg önmagukhoz képest fejlődjenek.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, biztosítja minden gyerek számára:

- ☺ az egyenlő hozzáférést;
- ☺ az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit (Ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszük, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön);
- ☺ meglévő hátrányai csökkenésének lehetőségeit;
- ☺ a kiemelkedő képességei tehetséggondozását.

Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának!

I.2. Óvodaképünk:

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja a többségi és a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit - óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő - a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

A környezet igényeihez és lehetőségeihez igazodva a gyermekek differenciált személyiségfejlesztését és a családi nevelés kiegészítését vállaljuk fel.

Olyan óvodát szeretnénk:

- ❖ amely érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkört biztosít a gyerekek számára,
- ❖ amely a gyerekek egészséges fejlődéséhez/fejlesztéséhez az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel rendelkezik
(Ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek ellátásához szükséges feltételeket is.);
- ❖ ahol szabad játékkal és sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel, tevékenységekkel segítjük gyermeki személyiségük harmonikus fejlődését;

- ❖ amely bizalmon alapuló, együttműködő légkört biztosít a szülők és a hallgatók számára;
- ❖ ahol a pedagógusok rendelkeznek olyan alapismeretekkel, melyek segítik a sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztését;
- ❖ amely szakmai műhelyként modell értékű az egyetemi hallgatók számára;
- ❖ amely nyitott a korszerű nevelési hatások alkalmazására.

Óvodai nevelésünk biztosítja a [nemzetiségekhez](#) tartozó gyerekek óvodai nevelését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét is.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

1.3. Jövőképünk

A társadalmi kirekesztés csökkentése, egyenlő esélyek biztosítása kiemelt feladata az utóbbi évek oktatáspolitikájának. Hangsúlyozzák a társadalmi méretű integrációt, azt az elvet, hogy hátrányos helyzete, speciális problémái miatt semmilyen csoport vagy egyén ne legyen a társadalomban hátrányosan megkülönböztetve, vagy valamilyen módon kirekesztve. Napjainkban a pedagógiai és egyben az óvodapedagógiai munka egyik legnagyobb kihívása az integráció sikeres megvalósítása.

Megfelelő tárgyi és emberi segítségnyújtással a sérült ember is képes az épek világában alkotó módon tartalmas örömteli életet élni.

Szeretnénk olyan nevelő intézménnyé válni, amelyről elmondhatjuk:

- ☺ Partnereink körében intézményünk elismert, kedvelt, ahol elvárásainak megfelelő színvonalú, minőségi pedagógiai munkát végzünk lelkes, újtásra fogékony nevelőtestületünkkel.
- ☺ Ahol a pedagógusok rendelkeznek az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal.
- ☺ Nyitott, gyermekközpontú, korszerű pedagógiai módszereket alkalmazó, ugyanakkor az egyetemi képzést is maximálisan kiszolgáló intézmény vagyunk.
- ☺ Eredményeink széles körben ismertek, ezért pozitív hírnevünk van szakmai körökben és a családok körében is.
- ☺ Hallgatóink óvodánkból kikerülve hasznos, korszerű tapasztalatokkal rendelkező, elkötelezett pedagógusként kezdik meg óvodapedagógusi pályájukat.
- ☺ Itt nevelkedett, régi óvodásaink hozzánk hozzák gyermekeiket, mert saját emlékeik, tapasztalataik alapján itt érzik őket biztonságban, a legjobb kezekben.

II. Óvodánk jellemzői

II. 1. Az intézmény meghatározó adatai

<u>Neve:</u>	ELTE Gyakorló Óvoda
<u>Székhelye:</u>	1126 Budapest Kiss János altábornagy u. 29.
<u>Típusa:</u>	óvoda gyakorlóintézmény
<u>OM azonosítója:</u>	0 3 4 4 9 2
<u>Alapítója:</u>	Budapesti Tanítóképző Főiskola
<u>Az alapító okirat száma:</u>	XII./PH/39/2000.
<u>Alapítás éve:</u>	1975. augusztus
<u>Fenntartója:</u>	Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest Egyetem tér 1-3. Az Országgyűlés által alapított központi költségvetési szerv
<u>Felügyelete:</u>	Szakmai, törvényességi: Eötvös Loránd Tudományegyetem
<u>Jogállása:</u>	Önálló jogi személy A pénzügyi, gazdasági adminisztráció feladatait az ELTE Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság látja el.
<u>Feladatai:</u>	<i>a) alapfeladatának jogszabály szerinti megnevezése:</i> - óvodai nevelés - a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, nevelése-oktatása [érzékszervi fejlődési zavarral (nagyothalló), beszéd fogyatékkal küzdők, maximálisan 2 fő csoportonként] - a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény és az Eötvös Loránd Tudományegyetem szabályzatai alapján részvétel az Eötvös Loránd Tudományegyetem pedagógus-jelöltjeinek gyakorlati képzésében <i>b) Kiegészítő tevékenység:</i> * óvodai intézményi étkeztetés

Óvodai csoportok száma: 4 csoport

Engedélyezett max. létszám: 100 fő

II. 2. Személyi és tárgyi feltételeink

Intézményünket 1975-ben a Budapesti Tanítóképző Főiskola alapította gyakorló - intézményi célokkal. 2006 novemberéig a Csörsz utca 53/a alatti, a gyakorlati képzés céljaira épített épületben működött.

2006. novemberében a XII. kerületi Önkormányzat tulajdonában lévő Kiss János altb. u. 29. alatti épületbe költöztünk át, melyet előzetesen teljeskörűen felújítottak.

Az épület 3 szintjén található helyiségek:

- 4db (egyenként 63 m²-es) gyermekcsoport és az ezekhez tartozó szociális blokk;
- 3 db korszerű, a HACCP előírásoknak megfelelő tálaló konyha;
- 2 db tornaterem;
- a hallgatók és a dolgozók számára öltözők, mosdók;
- különféle raktárak és tároló helyiségek.

A 4 csoport maximum 25 – 25 fős létszámmal működik.

Csoportjaink összetétele heterogén, azaz különböző életkorú gyerekek közössége.

Óvodásaink főleg a XII. kerületben lakó családok és az egyetemi dolgozók gyermekei közül kerülnek felvételre hozzánk, kisebb százalékuk pedig Budapest közvetlen környékéről jár óvodánkba.

Gyermekeink döntő többsége értelmiségi családokban, általában jó anyagi körülmények között él. Óvodába lépésükkor már gazdag tapasztalatokkal, színes élményekkel rendelkeznek.

Működésünk személyi feltételei:

Az óvoda dolgozói:

Óvodapedagógus	10 fő – közülük 1 fő függetlenített vezető
Dajka-takarító	4 fő
Takarító-konyhai dolgozó	1 fő
Óvodatitkár	1 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő
Kertész	1 fő

Óvodapedagógusaink felsőfokú óvodapedagógusi végzettséggel és 10 évnél hosszabb idejű szakmai gyakorlattal rendelkeznek. Közülük heten szakvizsgával is rendelkeznek, 1 fő pedagógia szakos tanári diplomát is szerzett.

A nevelőmunkánkhoz és a gyakorlati képzéshez szükséges egyéb tanfolyami továbbképzéseken valamennyien rendszeresen részt vesznek.

A továbbképzéseken való részvételünk az intézmény Továbbképzési Programjában meghatározott elvek szerint, a Beiskolázási terv alapján történik.

Programunk megvalósításához a pedagógusok szakmai felkészültsége megfelelő, folyamatos továbbképzéssel, szakvizsgák letételével és önképzéssel ennek megőrzésére törekszünk.

Az integrált nevelés bevezetését megelőző (TÁMOP -3-4-2, A/11/1 pályázatnak megfelelő) alap szintű továbbképzésen valamennyi pedagógus részt vett. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek neveléséhez specifikus tudásunk folyamatos bővítése önképzéssel, szervezett továbbképzéseken való részt vétellel szükséges.

Mind a 4 gyermekcsoportunkban folyik gyakorlati képzés, így gyakorlatvezetői (vezető pedagógusi) feladatokat minden csoportban dolgozó pedagógus ellát.

Pedagógiai munkánkat a XII. kerületi Hegyvidék Önkormányzata által biztosított logopédus segíti, a gyerekek egészséges fejlődését pedig egy védőnő kíséri figyelemmel.

A kerületi Pedagógiai Szakszolgálat munkatársaival rendszeres kapcsolatot tartunk, a gyerekek neveléséhez segítségüket szükség esetén igénybe vesszük.

A SNI Irányelvek alapján „ az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati intézmények (PSZI), az utazó gyógypedagógiai hálózat szolgáltatásait.”

Óvodánk nem rendelkezik külön gyógypedagógus álláshellyel, ezért az érintett gyerekek fejlesztése a fenti intézmények által biztosított szakemberek bevonásával, az általuk adott iránymutatás alapján, javaslataik beépítésével történik.

Az ELTE TÓK oktatóival szoros együttműködésben, folyamatos eszmecserékkel igyekszünk hallgatóink képzésében az szakmai elvárásoknak megfelelően részt venni.

A gazdasági, üzemeltetési teendők elvégzésében az Egyetem Gazdasági Hivatalának és Műszaki Igazgatóságának dolgozói segítenek, ill. ők végzik az ezzel kapcsolatos adminisztrációs, számviteli, munkaügyi feladatokat.

Működésünk tárgyi feltételei:

Az óvoda székhelyül szolgáló épület a XII. kerületi Önkormányzat tulajdona, melyet az ELTE és az Önkormányzat között létrejött Megállapodásban foglaltak szerint 25 évig használhatunk.

A több mint 30 éve épült épületet 2006-ban teljesen felújították, s így maximálisan megfelelővé vált a gyakorlati képzés céljaira is.

Hasonlóan teljes körű felújítás, korszerűsítés történt az épülethez tartozó játszó udvaron is. Ennek folyamatos karbantartásával lehet csak biztosítani a balesetmentes levegőzés optimális feltételeit.

A gyerekek neveléséhez, gondozásához szükséges helyiségek mérete, elrendezése, berendezése a korosztályi sajátosságoknak is megfelelő, biztonságos, korszerű. Folyamatos karbantartással a színvonal megőrizhető.

A gyakorlati képzéshez szükséges helyiségek mennyiségileg elegendőek, berendezésük is megfelelő.

Játékállományunk minőségileg, mennyiségileg megfelelő, a gyerekek fejlődését és fejlesztését segítő. Éves költségvetési keretünk terhére, különféle pályázati pénzeszközökből és a szakképzési hozzájárulások jelentős összegéből folyamatosan pótoltuk, bővítettük az elhasználódott játékeszközöket, melyek a mindennapos játéktevékenység alapvető kellékei.

A nagyothalló és beszéd fogyatékos gyerekek szükségletéhez igazodó alapvető speciális eszközökkel rendelkezünk, ezek folyamatos bővítése – aktualizálása szükséges.

Terveink között szerepel további mozgásfejlesztő eszközök nagyobb mennyiségben történő beszerzése. Így például tervezzük szobai mászókák, bordásfal, nagy méretű építőelemek, vizes és homokozó asztalok vásárlást.

III. Programunk pedagógiai koncepciója

Programunk felfogás-, és szemléletmódja az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja irányelveit követi, az óvoda funkcióihoz, a társadalomban betöltött szerepihez, óvodatörténeti előzményeihez, hagyományaihoz, eddig elért eredményeihez és a felsőfokú óvodapedagógus képzés elméletéhez, a gyakorlati képzés feladataihoz igazodik.

Az óvodát nevelőintézménynek, ekként a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére szolgáló „szociális anyaölnék” tekintjük.

Nevelésfilozófiánk alapja a humanizmus.

Céljaink:

- A gyermekek alapvető-, és speciális szükségleteinek kielégítésével adottságaik és képességeik fejlődése.
(Kulcsszavak: **kompetencia fejlesztés, egyenlő hozzáférés elve, differenciálás**)
- Valósuljon meg a nevelési folyamat valamennyi résztvevőjében (gyerekek, óvodai dolgozók, szülők, egyetemi hallgatók) az emberek megértése, elfogadása, nem pedig viselkedésük, tulajdonságaik előrejelzése, kontrollálása, kritikája.
(Kulcsszavak: **empátia, tolerancia, befogadás, tisztelet, bizalom**)
- Életszerű és élményszerű körülmények és feltételek között szerzett tapasztalatok feldolgozásával és továbbfejlesztésével - a gyermeki kíváncsiságból kiindulva és azt fenntartva - különféle szükségleteik kielégítése.
(Kulcsszavak: **élménypedagógia, szabad játék, játékoság, tevékenység központúság**)
- A sajátos nevelési igényű gyermekek nyitottságának kibontakoztatása az óvodai csoportban integráltan történő tevékenységekre, annyi pedagógiai támogatással, amely biztosíthatja a gyermekek életminőségének javítását, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségét.
(Kulcsszavak: **inkluzív szemlélet, önbizalom, önállóság, nyitottság, együttműködés**)
- A nevelés-fejlesztés eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása, a sajátos nevelési igényből fakadó hátrányok kompenzálása, a tehetség gondozása.
Ezzel felkészítjük a gyermekeket a többségi iskolába történő átmenetre, melyhez gyermekenként egyéni átvezetési tervet készítünk.
(Kulcsszavak: **esélyegyenlőség, egyéni bánásmód, együttnevelés-együttműködés**)

Fő feladatunknak tekintjük a 3–7 éves gyerekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemüknek és családi körülményeik, neveltetésüknek szem előtt tartásával

- az egészséges, harmonikus személyiségfejlesztést;
- a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi és szociális fejlettség elősegítését;
- a tanulási képességeket meghatározó megismerési funkciók fejlesztését, kompetenciák megalapozását.

Mindezekben meghatározó az életkorból adódó alapvető sajátosság, azaz az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás.

Valljuk, hogy az **óvodai nevelés** csak szeretetteljes, meleg, **családias légkörben** lehetséges, s csak ez a **körülölelő védettség** adhatja meg a gyerekek számára azt az érzelmi biztonságot, mely kiegyensúlyozott **fejlődésük alapvető** záloga.

A sérült gyermekek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az apró eredményeket is értékelő környezet segíti. A gyermek iránti elvárást fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg.

Ehhez biztosítunk támogató környezetet, melyben a felnövő gyermek maga is befogadóvá, elfogadóvá, együttműködővé, segítőkésszé válik. Az óvodáskor végére így a gyermek a különbözőségekkel természetes módon él együtt, korának megfelelő mértékben empátikus, szolidáris játszótárs, csoporttárs.

IV. Nevelésünk célja és feladatai

Az óvodába járó gyerekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- **Az egészséges életmód kialakítása**
- **Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés**
- **Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés.**

Az **óvodapedagógus feladatai** a különféle képességek fejlesztése során:

- Folyamatosan biztosítani minden gyermek számára a képességek kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- Folyamatos megfigyelés útján tiszta képet alkotni a gyermekek meglévő képességeiről és ennek ismeretében törekedni tudatosan ezek fejlesztésére.
- Minden gyermek képességeit önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva fejleszteni.
- Általánosan speciális feladataink a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében:
 - A sérülés típusához és mértékéhez igazodó egyéni fejlesztés.
 - Kommunikációs képességek fejlesztése, beszédnevelés.
 - Megismerő tevékenység, kognitív képességek fejlesztése.
 - Magatartás, érzelmi, akarat tényezők nevelése.
 - Családgondozás, tanácsadás.

IV.1. Egészséges életmód

Az egészséges életvezetés kialakítása már óvodáskorban megkezdődik. Ennek alapja a jól kialakított napirend, melyben változatos tevékenységformák biztosításával megalapozzuk a gyermekek egészséges fejlődését.

A gyerekek egészséges életmódjának megalapozását a gondozás szervezeti keretei, formái teszik lehetővé. Nevelő hatását a műveletek önálló gyakorlása által az egészségügyi szokások kialakulásban fejt ki. A gondozás szorosan kapcsolódik a különféle tevékenységekhez (játékhoz, tanuláshoz, munkához).

Prevenációs feladatként elengedhetetlen a hallási-, látási-, beszédzavarok korai felismerése, gerinc-, és lúdtalpszűrés, fogorvosi vizsgálat.

Az anamnézis felvétele közben felderített betegségek (allergiák, krupp, asztmatikus tünetek stb) regisztrálása, alapvető tennivalók elsajátítása, az egészségügyi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet biztosítása.

Az egészséges életmód szokásainak kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is ki kell alakulnia az önkiszolgálásnak, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek, alkalmazkodó készségnek.

Egészségnevelésünk területei:

- a testi egészség
- a lelki egészség
- a szociális kapcsolatok harmóniája
- az egészségvédő képesség fejlesztése
- a gyermekek egészséges életmódjának alapozása
- az óvoda egészségügyi szolgálattal való együttműködése.

Cél:

- Az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek egészséges életvitel iránti igényének és szokásainak alakítása.
- A testi - lelki - szociális jólét egységének biztosítása.
- Minden gyermek önmagához képest történő optimális fejlődése.
- A sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos elősegítése.

Az egészségnevelés feladatai ebből következően:

- Az egészséges életmód feltételeinek kialakítása, folyamatos biztosítása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés (edzés és prevenció) szokásainak alakítása.
- Az egészséges táplálkozás segítése, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának a csökkentése.
- Az egészséges életritmus, életvezetés megalapozása, mozgásigény kielégítése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó környezettudatos szokások alakítása.
- Prevenció és korrekció testi-, lelki nevelési feladatok ellátása; szükség szerint szakemberek bevonásával.
- A különleges gondozási igény kielégítése egyéni speciális megsegítéssel, sérülés-specifikus módszerekkel olyan mértékben, mely biztosítja, hogy a gyermek önállóan tudjon cselekedni.
- Segédeszközök használatának megtanítása és elfogadtatása sajátos nevelési igényű gyermekek esetében.
- Alapvető szükségletek kielégítése.
- Tudatos és felelősségteljes magatartás kialakítására irányuló sokoldalú nevelőtevékenység.
- Ismeretek átadása, egészségi jártasságok, készségek, szokások kialakítása (táplálkozási szokások, higiénés szokások, testedzés, testmozgás).
- Speciális gondozási, prevenció, és korrekció feladatok a sajátos nevelési igénynek megfelelő módszerek tudatos alkalmazása.
- Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás, higiénés szabályok betartása.
- Bántalmazás és erőszak megelőzése.
- Családdal való együttműködés.
- Speciális szakemberekkel együttműködés.
- Személyes mintaadás.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Igényesek lesznek a tisztaság iránt, önállóan mosakodnak, törölköznek, szükség szerint használják a körömkefét, fésűt, rendben tartják hajukat. Önállóan mosnak fogat, a fogápoló szereket tisztán tartják. Helyesen szükség szerint használják a zsebkendőt.
- ☺ Saját magukat kiszolgálják, önállóan tevékenykednek, személyes tárgyaikra vigyáznak.
- ☺ Mindennapi szükségleteiket képesek önállóan kielégíteni.
- ☺ Tisztán étkeznek, közben kulturáltan viselkednek. Megfelelően használják az evőeszközöket (kést, villát is), csukott szájjal rágnak, szükség szerinti mennyiséget mernek maguknak. Igénylik az asztal esztétikai rendjét.
- ☺ Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.
- ☺ Önállóan öltöznek és vetkőznek, ruhaneműikkel gondosan bánnak, cipőjüket segítség nélkül megkötik. Képesek eldönteni, hogy fel- vagy levegyenek ruhadarabot magukról.

- ☺ Környezetük élő- és élettelen tárgyaival óvatosan, gondoskodóan bánnak, önkiszolgálásuk során környezettudatosan tevékenykednek, a rendetlenséget megszüntetik maguk körül.
- ☺ Igényükké válik a levegőzés, szívesen tornáznak, kirándulnak a szabadban, örömmel vesznek részt mozgásos játékokban.

IV.2 Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyerekek jellemző sajátossága, hogy magatartásukat **érzelmeik vezérlik**, ezért csak érzelmi biztonságot nyújtó, otthonos, derűs, szeretetteljes légkörében valósulhat meg a családi nevelés kiegészítése, a gyerekek szociális kompetenciájának alapozása, fejlődése; alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok alakulása, a közösségi együttéléshez elengedhetetlenül szükséges képességek formálódása, a társas környezetben megvalósuló magatartási formák elsajátítása.

A gyermekeket BEFOGADJUK az óvodába, ahol szeretetteljes, biztonságos, derűs, nyugodt légkört biztosítunk számukra, melyet a személyi- és tárgyi feltételek viszonylagos állandósága is biztosít.

A nyugalmat kevés, de állandó szokások, szabályok biztosítják a gyermekek számára.

A szocializáció területén az óvoda az integráció kiindulópontja, hiszen itt találkozhatnak először- a családon kívüli - olyan közösséggel, ahol egy, a gyerekek számára természetes élethelyzetben megismerhetik a másikat, az alkalmazkodást mindkét fél részéről. (Javára válik a sérült gyermeknek, hisz pozitív szerep modellt kap; hasznos az épeknek, mert toleranciára, elfogadásra, segítőkészre nevel.)

Cél:

- Már az óvodába lépéskor, majd az óvodai élet valamennyi területén kedvező érzelmi hatások biztosítása.
- Az óvoda alkalmazottai (valamint az itt hospitáló egyetemi hallgatók) és a gyerekek közötti kapcsolatokat pozitív attitűd és érzelmi töltés jellemezze.
- A szűkebb és tágabb környezet tevékeny megismerése által a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapozása az életkori és az egyéni sajátosságok szem előtt tartásával.
- Annak elfogadása és megértése, hogy az emberek különböznek egymástól külső és belső tulajdonságok, képességek szerint – előítélet mentesség.
- Az erkölcsi- szociális érzékenység és az én tudat egyidejű, összhangban megvalósuló fejlődése.
- Sajátos nevelési igényű gyerekek inkluzív nevelése.
- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában megfogalmazottan: Mindegyikünknek lehetnek saját gondolataink és elképzeléseink. Mindegyikünket azonos bánásmódban kell részesíteni.

Ebből következően feladataink:

- Együttműködési képességek alapozása, a korosztálynak megfelelő szociális magatartás kialakítása.
- A különböző tulajdonságok, sajátosságok elfogadására, tiszteletére nevelés.
- A társadalmi élet alapvető ismereteinek, normáinak közvetítése, közösségi és érintkezési szokások megismertetése, gyakorlása a közös élmények, tapasztalatok megélése során.
- A szűkebb és tágabb természeti és épített környezetének megismertetése, amely a nemzeti identitástudat, valamint a különböző vallási és kulturális értékek, a hazaszeretet és a családhoz való kötődés alapja. Tudjon rácsodálkozni az természetre, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre mind azok megbecsülésére
- Erkölcsi érzelmek keltése a spontán adódó helyzeteken kívül tudatosan megteremtett érzelmi hatások, tapasztalatszerzések, élmények biztosításával (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, tolerancia stb.).
- Akarati tulajdonságok fejlesztése (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat stb.).
- Alapvető udvariassági szokások, magatartásmódok fejlesztése.
- A közösségi élet szabályaihoz való alkalmazkodás és az önérvényesítés egyensúlyának elősegítése.
- Kooperációs és kommunikációs képességek, kompetenciák formálása a gyermek-gyermek, gyermek – felnőtt kapcsolatok viszonyában.
- Konfliktushelyzetekben az életkortól elvárható feszültség levezetés, önálló konfliktuskezelésre nevelés.
- A gyerekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek figyelembevétele a közösségen belül a csoport normáinak megfelelően.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermeknél az élmény-nyújtásnak kiemelkedő pedagógiai fontosságot tulajdonítunk, mert a közös élmény megélése során elmosódnak, ill. megszűnnek a testi és a fizikai képességek különbözőségei.
- Szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó légkör kialakítása.
- Testközelség biztosítása, a gyermek meghallgatása, ráfigyelés, a felé irányuló szeretet kimutatása. Sok dicséret, biztatás, a hibák közös kijavítása.
- Valamennyi gyermek megismerése, sajátosságaik feltérképezése, közösségbe illeszkedésének segítése.
- Óvodapedagógusi modell adása, utánpótlásra alkalmas viselkedéskultúra, beszédstílus.
- Az óvodapedagógus - gyermek, gyermek – gyermek kapcsolatban a pozitív attitűd, érzelmi töltés kialakítása.
- Társas kapcsolatok megfigyelése, alakítása.
- Szokások megismertetése, gyakoroltatása, beláttatása, erkölcsi normák közvetítése, közösségi élet szokásainak kialakítása.
- Közös élmények biztosítása.
- A szűkebb és tágabb környezet megismertetése, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja.

- Csoport hagyományok kialakítása (Beteg gyermekek meglátogatása, születésnapok megünneplése, ünnepek- ünnepélyek megszervezése, kirándulások és a mindennapi tevékenységek).
- Az ép és különleges bánásmódot igénylő gyerekekkel közös élmények rendszeres tervezése, szervezése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Társas kapcsolataikban magatartásukat egészséges én-értékesítési törekvés jellemzi.
- ☺ Képesé válnak kapcsolatteremtésre, együttműködésre felnőttel és gyerektársaikkal.
- ☺ Elfogadják és tiszteletben tartják a különbözőséget, a sajátos tulajdonságokat.
- ☺ Szívesen tevékenykednek együtt társaikkal, eközben elfogadják és betartják a tevékenység által megkívánt magatartási formákat, érintkezési szabályokat.
- ☺ Akaratukat alá tudják vetni más akaratának, figyelembe veszik társaik érdekeit is.
- ☺ Érdeklődnek egymás iránt, tekintettel vannak társaikra, egymás kívánságaira, érdekeire, sajátos igényeikre.
- ☺ Figyelnek és vigyáznak egymás játékára, alkotásaira.
- ☺ Meghallgatják a felnőtteket és társaikat.
- ☺ Segítenek egymásnak és a kisebbeknek öltözködés, étkezés, játék közben.
- ☺ Alkalmazkodnak a szabályokhoz, betartják a csoport szokásait.
- ☺ Tudják, hogy egy összetartozó csoport tagjai, örülnek a közösen elért sikereknek.
- ☺ Tudják késleltetni szükségleteik kielégítését.
- ☺ Képesek az alkura, megegyezésre, érzelmeik elemi kontrollálására.
- ☺ A közösségért végzett tevékenységekben feladattudatuk kialakul, megerősödik.
- ☺ Szociálisan éretté válnak az iskolai életmódra.
- ☺ Ismerik szűkebb környezetüket, képesek rácsodálkozni a természet szépségeire, óvó- védő magatartásukkal megbecsülik hazánk értékeit.

IV.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi és értelmi fejlesztés, nevelés az egész óvodai nap folyamán spontán- és a pedagógusok által tudatosan szervezett- tevékenységi formák keretében valósul meg. A kommunikációs kompetenciák, az anyanyelvi –és a verbális képességek fejlesztése, helyes mintát adó, beszélő környezetben történő megvalósulása elősegíti az anyanyelv megismerését, megbecsülését, megszeretését is.

Az ember a beszéd révén válik interaktívvá. A beszéd során megérti a külvilágot, ugyanúgy, mint saját belső világát. Mozgás,-beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek.

A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés, szervezett, differenciált környezet, megfelelő idegrendszer, ép beszéd és hallásszervek szükségesek.

A hallássérült és beszéd fogyatékos gyerekek esetében az anyanyelv elsajátításának folyamata akadályozott. A halláskárosodás miatt a beszéd érthető ejtése teljesen elmarad,

vagy meg sem közelíti a hallók teljesítményét. A fentiek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében a gyerek egész személyisége megváltozhat. Óvodai nevelésük központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van, ami nagy mértékben függ a hallás-állapottól is.

A fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazottan tegyük lehetővé számukra is, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Cél:

- Beszélő és beszédre sarkalló környezet biztosítása.
- Az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelő anyanyelv ismerete, szeretete.
- A kommunikáció különböző formáinak megvalósulása az óvodai élet valamennyi területén.
- Önálló gondolkodás alapozása.
- Megéreztetni a tapasztalatszerzés, tudás örömet.
- Az érzékszervi fejlődési zavarral, beszéd fogyatékkal küzdő gyerekek önmagukhoz mért fejlődése.

Ezekből következő feladataink a kommunikációs kompetenciák alapozása, az anyanyelvi nevelés során:

- Derűs, biztonságot nyújtó, szeretetteljes, szóbeli közlést, megnyilatkozást kiváltó légkör megteremtése, melyben a verbális megnyilvánulásokra mindig jut lehetőség, érdeklődő figyelem.
- Bensőséges gyermek-óvónő kapcsolat, gyermekek közötti barátságok kialakulásának elősegítése.
- Megfelelő óvodapedagógusi modell biztosítása a napirend valamennyi területén.
- Lehetőség biztosítása minden gyerek számára a folyamatos beszédgyakorlására.
- A gyerekek aktív és passzív szókincsének folyamatos bővítése.
- A tudatos beszéd – és kommunikációs képességfejlesztés a különféle tevékenységeken keresztül.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- A beszédmegértés és a koncentrációs képesség fejlesztése.
- A beszédtechnikai hibák kiszűrése és korrigálása szükség szerint logopédus segítségével.
- Kiemelt feladat a SNI gyerekek esetében a szakértői bizottsági véleményben foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója szakmai team munkában a szülők aktív bevonásával.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.

- Szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó, beszédre motiváló légkör kialakítása.
- Testközelség biztosítása, a gyermek meghallgatása, ráfigyelés, a felé irányuló szeretet kimutatása. Sok dicséret, biztatás, a hibák közös kijavítása.
- Valamennyi gyermek megismerése, sajátosságaik feltérképezése, kommunikációs készségei önmagához mért fejlesztése.
- Óvodapedagógusi modell adása, utánzásra alkalmas viselkedéskultúra, beszédstílus.
- Az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek, sajátos nevelési igényű gyermek – gyermek közötti kommunikáció motiválása.
- Az ép és különleges bánásmódot igénylő gyerekekkel közös élmények rendszeres tervezése, szervezése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Eljutnak arra a szintre, hogy aktívan használják a tapasztalataik során bővült szókincsüket.
- ☺ Egyéni adottságaikhoz mértén beszédük összefüggő, elbeszélésük folyamatos, logikai összefüggéseket tartalmazó.
- ☺ Szívesen beszélnek felnőttekkel és társaikkal a nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően.
- ☺ Helyesen használják a névmásokat, névutókat, igekötőket, igeidőket és módokat.
- ☺ Kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű és sebességű tagolt beszéd.
- ☺ Az ép beszéd/nyelvi képességgel rendelkező gyermekek tisztán ejtenek minden hangot, képesek a természetes szótagolásra.
- ☺ Beszédhelyzethez illő állító és tagadó mondatokat, felkiáltást, felszólítást, óhajtást a magyar nyelvnek megfelelő hanglejtéssel, hangsúllyal használnak.
- ☺ Ismerik és értik a népi játékokból és mesékből elsajátított szavak jelentését, ezeket adott helyzetekben megfelelően alkalmazzák.
- ☺ Ismernek és tudnak játszani anyanyelvi játékokat.
- ☺ Beszédüket az érzelmeik által kiváltott természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik.
- ☺ Figyelmesen, nyugodtan képesek végighallgatni mások megnyilatkozásait, az életkoruknak megfelelő irodalmi alkotásokat, színházi előadásokat.
- ☺ Beszédfértésük életkoruknak ill. beszéd/nyelvi egyéni képességeiknek megfelelő.

Óvodánkban **értelmi nevelést**, fejlesztést csak a gyerekek érdeklődésére, meglévő tapasztalataikra és élményeikre építve, változatos tevékenységeken keresztül, a gyerekek aktív közreműködésével valósítunk meg, s ezzel további élményeket biztosítunk számukra. Az értelmi fejlődésben az érzékszervi-mozgásos-cselekvő megismerési szintről a fogalmi szintű megismerés felé vezetjük a gyerekeket, fejlesztjük a környező világ megismeréséhez szükséges tanulási képességeiket, kompetenciáikat.

„Ha a gyermekek figyelmét értelmes dolgokra irányítjuk, akkor elindul szellemi érdeklődésük. A gondolkodásra serkentés első lépése a gyermekkel való beszélgetés: megtanulnak véleményt megfogalmazni, kérdezni, vitatkozni. Ha nem kész válaszokat taníttatunk be a gyermekekkel, hanem szembenézni a feladatokkal, feltételezéseket felállítani és bátorítást kapnak többféle megoldási lehetőségre, akkor „használják” eszüket, kialakul bennük a szellemi tevékenység öröme. A vakon cselekvés, a véletlenül eltalált válaszok helyett gondolkodtassunk: ne csak az érdekeljen, hogy jó választ adjon, hanem hogyan jutott el a válaszig.” (Sávai János: Neveléstudomány)

Óvodás korban elsősorban a megismerő tevékenységet erősítjük, az ehhez szükséges képességeket fejlesztjük sok-sok tevékenységgel, gyakorlással, melynek eredményeként eljutnak addig, hogy iskoláskorra a hangsúly már a gondolkodás, az ok-okozati összefüggések megértésének fejlesztése irányába tolódik el.

A gyerekekben kialakítjuk azt a képességet, hogy a környező világ dolgaiban keressenek és fedezzenek fel összefüggéseket, másoktól átvegyenek ill. maguk is alkossanak rendszereket. Minél többet látnak és tapasztalnak, annál tágabb lesz érdeklődési körük, annál inkább meglátják a problémákat és igyekeznek azokat a maguk erejéből megoldani, kompetenssé válnak ezen a területen is.

Ebből adódó feladataink:

- Az értelmi képességek (ezen belül gondolkodási műveletek fogalomismeret, tájékozottság, összehasonlítás és megkülönböztetés, következtetés és ítéletalkotás, analízis és szintézis, konkretizálás, általánosítás, csoportosítás és osztályozás, téri-, és időbeli viszonyok stb. és a pszichikus funkciók: koncentráció, feladattartás, figyelem, érdeklődés, emlékezet, képzelet, problémamegoldó képesség; érzékszervi szféra, percepció: testséma ismeret, hallásérzékelés, látásérzékelés, tapintásérzékelés, koordinációs működés – test, kéz, láb, szem – kinezetikus érzékelés, keresztcsatornák működése, téri irányok, relációk érzékelése, időérzékelés) és a kreativitás fejlesztése az egyéni érés tempójához igazodva a nevelési idő folyamán végig.
- A gyerekek spontán szerzett tapasztalatainak és ismereteinek pontosítása, kiegészítése, esetleges korrigálása és rendszerezése és bővítése.
- A minél sokoldalúbb tapasztalás és tevékenykedés lehetőségeinek megteremtése, mely egyben jó alapja a differenciált, sérülésspecifikus fejlesztésnek is.
- Az érzékszervi-, vagy beszéd-fogyatékból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása meglévő ép funkciók bevonásával.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- ☺ Belső érzékelésük (mozgás, egyensúly) megfelelően működik.
- ☺ Múltbéli tapasztalataikra építve felfogják környezetük eseményeit, jelenségeit.
- ☺ Képesek emlékek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelte világ között.
- ☺ Képesek ún. gondolati, vagyis megértésen alapuló emlékezésre, tudatos

emlékezetbe vésésre.

- ☺ Sokoldalú tevékenységek során formálódnak, tökéletesednek gondolkodási műveleteik, percepciójuk.
- ☺ Kialakul tér – és időészlelésük.
- ☺ Meglátanak dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján viszont általánosításokra képesek.
- ☺ Szemlélhető tapasztalatokból kiindulva összefüggések révén ok-okozati összefüggéseket ismernek fel és ismereteik gazdagsága által problémamegoldó képességük az önálló megoldás felé halad.
- ☺ A különleges bánásmódot igénylő gyerekek sérülés specifikumának megfelelő kognitív kompetencia alakulása (gondolkodási-, tudásszerző-, tanulási képesség).

V. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

A gyerekek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg, ahol a gyerekek spontán fejlődése, érése és a céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve és ezáltal egymást felerősítve valósul meg.

Ebben a folyamatban kulcsszerep jut a pedagógusnak, mivel a példa, a minta a leghatásosabb nevelőerők egyike.

A hangsúly az *aktív, kétpólusú együttműködésre* kerül, ahol a gyerekeknek épp úgy lehet véleménye, ötlete, javaslata, mint a felnőtteknek.

A gyerekek számára meg kell adnunk a lehetőséget az önállóan megválasztott, belső igényből fakadó tevékenységre, mely meghatározó képességeik kibontakoztatásában és a szándékos tanulás kialakulásában.

Óvodáskorban a személyiség fejlődésének meghatározó **tevékenységi formái:**

- a játék
- a tevékenységekben megvalósuló tanulás
- a munka jellegű tevékenységek

V. 1. A játék

Cél:

- Jót és jól játszani - ez a gyerekek dolga az óvodában !
- Jót és jól játszani - ez a gyerekek dolga az óvodában !
- Jót és jól játszani - ez a gyerekek dolga az óvodában !

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és egyben leginkább fejlesztő, mással nem helyettesíthető tevékenysége, s mint ilyen, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.
Az óvodáskor alapvető szükséglete, spontán, szabad tevékenysége, örömforrása.

A gyerekek életét, egész napját a játék szövi át és határozza meg. Ebben történik meg tapasztalataik, élményeik feldolgozása, ebből indulnak ki és ehhez térnek vissza valamennyi tevékenységük során.

A játék a fejlődésük során alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető életforma.

A játék útján ismerkednek a világgal, a tárgyakkal és azok tulajdonságaival, fejlődik mozgásuk, értelmi képességeik, érzelemviláguk. Növekszik önállóságuk, magabiztosságuk, kitartásuk - ebben dolgozzák fel a különféle élményeiket, tapasztalataikat, gyakorolják a magatartási és viselkedési formákat, társas viszonyokat ... és így tovább.

Mivel a kicsik játéka létforma, fejlődésüknek alapja, játékuk megfigyelése közben képet kaphatunk ismereteikről, élményeikről, beszédkészségükről, szociális és értelmi fejlettségük valamennyi területéről. A gyerek játéka tehát személyiségük tükrözője, s mint ilyen, megismerésük legjobb módszere, eszköze.

Az óvodapedagógus feladata megteremteni az ehhez szükséges objektív feltételeket, megfigyelni a gyermek játékát, s felhasználni azt fejlődésük elősegítése érdekében.

Alapelvünk, hogy a nap folyamán minél több időt, alkalmat és többfajta lehetőséget biztosítsunk az elmélyült játékra.

Ennek érdekében fő feladataink:

- Tudatos tervező és szervező munkával kialakítani azokat a feltételeket (idő, hely, eszköz, élmény), melyek között a gyerekek a szabadon választott játékokban feldolgozhatják, átalakíthatják, tovább fejleszthetik tapasztalataikat, élményeiket.
- A szabad játék minél hosszabb-, egybefüggő idejének megteremtése.
- A nyugodt légkör megteremtése, a különböző életkorú és fejlettségű gyerekek együttjátzásának segítése. Ennek alapfeltétele a társas magatartási formák, szabályok ész szerű kialakítása, az óvodapedagógus tudatos jelenléte és indirekt irányító tevékenysége.
- Tapasztalatszerzési lehetőségek teremtése, ahol a gyerekek már meglévő ismereteiket játékos körülmények között alkalmazhatják, illetve új élményekre tehetnek szert. Különösen fontosnak tartjuk a közös élményszerzési lehetőségeket, ezek tudatos tervezését és szervezését.
- Együttjátzás a gyerekekkel mindig abból kiindulva, hogy a játszóknak aktuálisan mire van szükségük. Az együttjátzás nem lehet beavatkozás, nem korlátozhatja a gyerek önállóságát. A játék során az óvodapedagógus általában nem vállal irányító szerepet, nem korlátozza sem a téma, sem az eszköz választást. Segítő – ötletadó szerepének mindig a jártszók igényeihez kell alkalmazkodnia. Irányítása csak

balesetveszélyes helyzetek, feloldhatatlannak látszó konfliktusok, súlyos egyéni sérelmek orvoslásában valósul meg.

- A gyerekek számára a játékra a nap minden szakában biztosítunk lehetőséget és eszközöket teremben és szabadban egyaránt. A szervezett és irányított tevékenységek idejét, helyét úgy alakítjuk ki, hogy azzal ne zavarjuk meg az elmélyülten játszókat.
- A terembe kialakítunk állandó játszóhelyeket (gyakorló játékhöz, szimbolikus szerepjátékhöz, konstrukciós és építő játékokhoz, barkácsoláshoz, szabály- és társas játékokhoz, nagymozgások és a finom motorika fejlesztésére alkalmas játékokhoz), melyek viszonylagos elkülönülése biztosítja, hogy a más játékosok ne zavarják meg egymást.
- A nagyothalló, beszéd fogyatékos gyerekeket segítjük a társaikkal való közös játék megvalósításában, az együttes játék örömeinek felfedezésében, kooperatív technikák elsajátításában.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- ☺ Szükségeiknek és életkoruknak megfelelő játékot választanak.
- ☺ Önálló, kezdeményező megnyilvánulásaik vannak.
- ☺ Bekapcsolódnak a közös játékokba.
- ☺ Kialakulnak pozitív érzelmeik társaik iránt, igénylik a társakat.
- ☺ Képesek szabályok betartására, kigondolására.
- ☺ Aktívan részt vesznek az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban.
- ☺ Adott tevékenységekhez helyesen választanak anyagokat, eszközöket.
- ☺ Létrehoznak egyszerű modelleket, eszközöket játékaik bővítésére.
- ☺ Képesek saját élményeik eljátszására.
- ☺ Elfogadják társaik, játék partnereik javaslatát, betartják a közösen kialakított szabályokat.
- ☺ Képesek problémahelyzeteket, konfliktusokat megoldani.

V. 2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A nevelési folyamat egésze, azaz az óvodai élet valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy a gyerekek erőltetés nélkül, spontán vagy irányított módon ismerkedhessenek az őket körülvevő világ tárgyaival, jelenségeivel, az összefüggésekkel és következményekkel, tehát tanuljanak.

Óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, mely nem szűkül le az ismeretszerzésre, a gyerekek által folytatott valamennyi tevékenységi formán keresztül megvalósul.

A spontán tanulás, ismeretszerzés önkéntelen, bármikor, bárhol kialakulhat, elég hozzá egy tárgy, egy eszköz, személy, mely a gyermeket meglévő tapasztalatai felidézésére, újak megélésére készíti. A spontán lehetőség tudatos kiaknázása ideális alkalmat nyújt az egyéni, vagy mikrocsoportos fejlesztésre.

A szervezett tanulás, ismeretszerzés és alkalmazás alatt azokat a kötetlen és kötött foglalkozásokat értjük, melyeket az óvodapedagógusok napi rendszerességgel tudatosan terveznek és szerveznek, irányítanak.

A világ megismerésének folyamatában mindkét formát azonos fontosságúnak tartjuk, s a nevelőmunkánkban azonos súllyal érvényesítjük.

Részlet az Alapprogramból:

„Az óvodában a tanulás elsődleges célja az óvodás gyerekek kompetenciáinak fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.”

Valljuk, hogy az óvodában **a tanulás alapvető feltétele a gyerekek cselekvő aktivitása**, a közvetlen, **sok érzékszervüket foglalkoztató megtapasztalás**.

Az ily módon megszerzett tudás eredményeként az óvodában eltöltött 3 ill. 4 év alatt -- és egyéni érésük következményeként -- a gyerekek elindulnak az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintről a fogalmi gondolkodás kialakulásának útján, s **megalapozódnak az iskolakezdéshez szükséges kompetenciák**.

Az óvodás gyermek tanulási folyamatára jellemző sajátosságok:

- Az egyéni érdekeltség.
- Az aktív részvétel.
- A belső készítés és a külső hatás egymásra találásának eredményeként jön létre.
- Eredendő kíváncsiság, mint belső készítés .
- Aktuális szükségleteinek erős befolyása.
- Érzelemvezéreltség.
- A szándékos megtanulni akarás vágyának hiánya.

Mindezen sajátosságok figyelembe vételével szervezzük, tervezzük, vezetjük le feladatainkat a gyerekek mindennapi megismerési tevékenysége során.

Cél:

- A gyerekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendszerezése.
- Alapvető tanulási kompetenciák fejlődése.
- A kognitív képességek egyéni adottságokhoz mért fejlődése.

Az ismeretszerzés irányítása során feladataink:

- A gyerekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek megismerése, rendszerezése, tudatos, célirányos bővítése.
- Képességeik fejlesztése, készségeik alakítása, sok-sok tapasztalási lehetőség megteremtése.
- A gyerekek természetes kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére építve differenciált fejlesztés.
- Motiválás a részvételre, kitartásra, az eredmény elérésére.
- Sokszínű spontán és irányított ismeretszerzési, gyakorlási lehetőség állandó biztosítása, ahol megtapasztalhatják a kutatás-felfedezés örömét.

- Gyakorlati probléma- és feladatmegoldással a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a probléma megoldására törekvő beállítódás kialakítása.
- Értelmi képességeik (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) fejlődésére alkalmas lehetőségek, szituációk megteremtése.
- A sajátos nevelési igényű gyerekek tanulási képességeinek személyre szabott (szükség esetén a sérülésüknek megfelelő szakember által végzett), az egyéni fejlesztési tervben meghatározott fejlesztés. A nagyothalló, beszéd fogyatékos gyerekeknél a többi érzékszervvel történő megismerés képességének célzott erősítése.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- ☺ A megismert modellek alapján képesek az önálló következtetésre, ítéletalkotásra, analízisre, szintézisre, általánosításokra.
- ☺ Képesek azonosulni az óvónő által meghatározott feladatokkal, és azokat önállóan végre tudják hajtani.
- ☺ Kialakul bennük az igény, hogy a feladatokat sikeresen megoldják.
- ☺ Megkezdődik az önellenőrzés képességének kialakulása.
- ☺ Önálló megfigyeléseket végeznek, felismerik a jelenségeket változásukban is.
- ☺ Feladattudatuk kialakult.
- ☺ Szándékos figyelmük időtartama eléri a 10-15 percet.
- ☺ Gondolataikat képesek érthetően, szavakba és mondatokba foglalni.
- ☺ Az iskolai tanulás megkezdéséhez rendelkeznek megfelelő elemi ismeretekkel, készségekkel, képességekkel, önfegyelmel.

Az ÖNTEVÉKENY részvétel a tanulásban, a tudás szülte SIKERÉLMÉNY pozitívan befolyásolja a gyerekek viszonyát a tanuláshoz, mivel a siker megélése erősíti önbizalmukat, és bátorságot ad nekik az újabb, nehezebb problémák megoldásához.

Az óvodapedagógus szerepe kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja a gyereket, mennyire képes megismerni és ebből kiindulva fejleszteni állandó sikerélmények, a próbálkozási-- tévedési lehetőségek biztosításával.

A vegyes- heterogén-összetételű csoportok ideális lehetőséget biztosítanak a lassabban vagy gyorsabban érő és fejlődő gyerekek számára egyaránt, mivel a fejletlenebbek előtt mindig van követendő példa, az érettebbeknek pedig van lehetőségük ismereteik átadására, legmagasabb szintű alkalmazására, a tanításra. Az utánzás, a modellkövetés lehetőségei természetes módon - a családi élethez hasonlóan - adóttak.

Az óvodapedagógusok által tervezett-szervezett- irányított tevékenységek játékos jellege lehetővé teszi, hogy a különféle életkorú és fejlettségű gyerekek akkor kapcsolódjanak be, és addig vegyenek részt a tevékenységekben, amíg erre motiváltak és képesek.

A fiatalabbak számára minden tevékenység választható, míg az iskolába készülő nagyok számára fokozatosan kötötté válnak az irányított tevékenységek.

Az egyetlen minden korosztály számára kötött tevékenység a testnevelés.

A nevelési folyamatban szervesen illeszkedő tanulási folyamat részei:

- önálló és irányított tapasztalatszerzés
- kötetlen és kötött tevékenységek

A fejlesztés tartalmi eszközei – az egyetemi képzés metodikájához igazodva – a mindennapi tevékenységeken kívül hetente ismétlődve:

Verselés, mesélés	heti 2 alkalommal
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	heti 1 alkalommal
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	heti 1 alkalommal
Mozgás (tervezett)	heti 1 alkalommal
Külső világ tevékeny megismerése	heti 1 alkalommal
Külső világ megismerése matematikai tartalommal	heti 1 alkalommal
Irányított mindennapos mozgás	

V.2.1. Verselés, mesélés

A mese - vers ősi forrása az anyanyelvnek, értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyerekeknek, így a szociális tanulás lehetőségén túl a szórakozás együttes élményét nyújtja.

Helye és ideje van mindig – különösen a szabad játék idején – ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá.

Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulatai a gyermeket a szóbeli kifejezésre ösztönzik. Hozzásegítik szorongásaik leküzdéséhez, gátlásaik oldásához, képzeletük erősödéséhez, önbizalmuk, „énképük” alakulásához.

Az irodalmi nevelés célja:

- egyrészt az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszédképesség kialakítása, a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a nyelv hangzásával, dallamosságával, mondszerkesztésével a biztonságos önkifejezés megalapozása, a korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával, és az irodalmi érdeklődés és érzékenység felkeltése.
- másrészt az érdeklődés felkeltésén túl változatos tevékenységekkel - vers-mese, bábjáték, dramatizálás, szituációs játék, történetek, helyzetjátékok, mimetikus játékok- a valós élet szerepköreinek elsajátítása játékos formában.

Az irodalmi neveléssel kapcsolatos feladatok:

- A felhasznált irodalmi anyag igényes, korosztályhoz illő összeállításával és a mindennapi mesélés–verselés–mondókázás objektív feltételeinek megteremtésével a gyermekekben az irodalomhoz fűződő pozitív kapcsolat kialakítása.
- A gyermekeknek kínált irodalomban az életkori sajátosságokhoz igazodóan egyaránt helye van népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókáknak, rigmusoknak, a

magyarság történelmét feldolgozó mondavilág korosztályhoz illő meséinek, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek

- A nyelvi érintkezés formáinak elsajátítása, a gyermekek aktív bekapcsolása a verbális tevékenységekbe.
- A felhasznált irodalmi anyag igényes, korosztályhoz illő összeállítása.
- Megfelelő óvónői felkészültség, melynek alapja a kulturált, helyes, a gyermekek számára is érthető nyelvhasználat és artikuláció, előadói képesség.
- A mesehallgatás befogadásához szükséges szokások kialakítása.
- Passzív – és aktív szókincs bővítése a népköltészet és a kortárs mesék/versek felhasználásával.
- A bábozás, a dramatizálás segítségével az irodalmi élmények elmélyítése, az érzelmi, erkölcsi és akarati tulajdonságok, a fantázia fejlesztése. Feszültség áthárítás, szorongásgátlás oldása, élmények feldolgozása.
- A sérült gyerekek számára a mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás során a számukra megfelelő feltételek megteremtése, bevonásuk a tevékenységekbe annak érdekében, hogy ők is tevékeny részesei legyenek az eseményeknek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ A gyerekek szeretik és igénylik a mesemondást, verselést, mondókázást.
- ☺ Figyelmesen végighallgatják a mesét, belső képzeleti képeket alkotnak. Tekintetükön, magatartásukon látszanak az átélés jelei.
- ☺ Folytatásos mesét, meseregények szálait tudják követni, összekötni.
- ☺ A magyar népmesei szófordulatok passzív szókincsük részévé válnak.
- ☺ Bábozás, dramatizálás, mesejelenetek ábrázolása kedvelt tevékenységeik közé tartozik.
- ☺ Megjegyzik a mese legfontosabb elemeit, szereplőit, képessé válnak a mese cselekményének felidézésére.
- ☺ A mesekönyveket önállóan nézegetik. Hozzájuk kapcsolódó szövegeket összefüggően mondogatják, képesek magyarázatra és képolvasására.
- ☺ A dramatikus, szituációs játékokban önálló, kreatív ötleteiket alkalmazzák.
- ☺ Önállóan mondanak hosszabb, több versszakos verseket, a mondatfonetikai eszközöket megfelelően alkalmazzák.
- ☺ Képesek megkezdett történet, mese folytatására.
- ☺ Beszédfegyelmük kialakul.
- ☺ A sajátos nevelési igényű gyerekek is váljanak irodalmi élmény befogadóvá saját korlátaikon belül.

V.2.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai zenei nevelésnek hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekjátékok világa ma is élő és felhasználható bázis. Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és esztétikai nevelés egyik legfontosabb alapja. Az ének-zenei tevékenység semmi mással nem pótolható alapot ad a készség-képességfejlesztéshez, és elsősorban a hallásészlelés, a ritmusérzék fejlesztéséhez.

Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai napirendünk része, mint a napi mesélés vagy a szabadon választott játék. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására, gyermektáncra.

A zenei nevelés célja:

- a zene megszerettetése,
- az éneklés-zenélés iránti igény felkeltése, a befogadásra, élvezetre való képesség megalapozása,
- a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, játékos zenei alkotókedvének, mozgáskultúrájának fejlesztése.

Az énekléshez, zenéléshez szorosan kapcsolódó készség- és képességfejlesztést meghatározó szempont: az életkori sajátosság.

A készségfejlesztő feladatok :

Területei:

- éneklési készség (tisztá éneklés) fejlesztése,
- zenei hallás fejlesztése (magasabb és mélyebb hangok különbsége, halkabb-hangosabb közötti különbségek, hangszínek felismerése, zörejek felismerése, a belső hallás fejlesztése),
- a ritmusérzék fejlesztése (az egyenletes lüktetés, az egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása, a tempóérzékelés, a mozgáskultúra, a tánc, gyermekhangszerek stb.),
- zenei formaérzék fejlesztése (a motívumhangsúly kiemelése mozgással, dallammotívumok, ritmusmotívumok stb.),
- zenei alkotókészség fejlesztése (dallam és ritmus improvizációk),
- a zene hallgatására, élvezetére való nevelés.

A zenei neveléssel kapcsolatos feladataink:

- A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése (hely, idő, eszköz, megfelelő zenei anyag).
- Élménynyújtás, a gyerekek zenei érdeklődésének felkeltése. (pl.zenehallgatás)
- Képességfejlesztés, készségfejlesztés, melynek területei:
 - ∞ éneklési készség (tisztá éneklés) fejlesztése,
 - ∞ zenei hallás fejlesztése (magasabb és mélyebb hangok különbsége, halkabb-hangosabb közötti különbségek, hangszínek felismerése, zörejek felismerése, a belső hallás fejlesztése),
 - ∞ a ritmusérzék fejlesztése (az egyenletes lüktetés, az egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása, a tempóérzékelés, a mozgáskultúra, a tánc, gyermekhangszerek stb.),
 - ∞ zenei formaérzék fejlesztése (a motívumhangsúly kiemelése mozgással, dallammotívumok, ritmusmotívumok stb.),
 - ∞ zenei alkotókészség fejlesztése (dallam és ritmus improvizációk),
 - ∞ a zene hallgatására, élvezetére való nevelés.
- Az óvónő példaértékű zenélése, a jó zenei légkör megteremtése.

- A nagyothalló és beszéd fogyatékos gyerekek estében a zenei képességfejlesztő feladatainkat többnyire egyéni vagy mikro-csoportosfoglalkoztatási formában valósítjuk meg. A fejlesztés tartalma esetükben:
 - Akusztikai figyelem felkeltése:
 - Hangokra való felfigyelése, annak tudomásul vétele, a hang jelenlétének és eltűnésének visszajelzése.
 - Hangszerek hangjának elemi szintű megkülönböztetése.
 - A környezet hangjainak való felfigyelés, és azok differenciálása.
 - Ritmus, tánc, zenehallgatás:
 - Mondókák, gyermekdalok, egyenletes lüktetésének, ritmusának átvétele, visszajelzése.
 - A néptánc elemeivel való megismerkedés, ezek játékos keretben való gyakorlása.
 - Utánzóképeség, mozgásleképezés, mozgássorok emlékezetben tartása és felidézési képességének folyamatos fejlesztése.
 - Hagyományos és népi játékok, népi eszközök megismerése, játékos használatuk.
 - A különböző dalhangszerek, ütőhangszerek játékos elsajátítása, együttes ütemű és ritmusos játékok öröme.

A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelést követjük programunk megvalósításakor.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ A gyerekek önként, belülről fakadó késztetesként énekelnek, mondókáznak.
- ☺ A mondókákat a magyar beszéd ritmusa szerint mondják.
- ☺ Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza.
- ☺ Dallamfelismerést, ritmusvisszaadást változatos formákban alkalmazzák.
- ☺ Halkabb-hangosabb éneklés, gyorsabb-lassabb tempó érzékelése, magasabb-mélyebb éneklés közötti különbséget egyedül is képesek érzékelni.
- ☺ Belső hallásuk fejlett, dallambújtatásra, hangszínek megkülönböztetésére, hangszerek hangjának felismerésére képesek. Hallássérült gyerekek képesek szóértésre halkabb ejtés ill. hangtalan ejtés során is.
- ☺ Egyöntetűen körben járnak szép testtartással, kézfogással is.
- ☺ Egyszerű táncos mozgások elemeit ismerik, helyes testtartással végzik.
- ☺ Térformák kialakítására képesek.
- ☺ Tudnak természetes tempóban járni, segítség nélkül tempót tartani.
- ☺ Dalokhoz egyszerű játékokat, mozgásokat kitalálnak.
- ☺ Próbálkoznak dallamrögtönzéssel, improvizálással.
- ☺ Élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen hallgatnak, örömet jelent számukra a zene.

V.2.3. Rajzolás, festés, mintázás, , kézimunka

A vizuális nevelés magába foglalja a vizuális befogadást, megismerést, az alkotást és a technikai ismereteket. Az ábrázolás speciális játéktevékenység, a gyermek első alkotó tevékenysége, mely során betekintést nyerhetünk érzelmeikről, vágyaikról, szorongásairól, örömeikről, fantázia- és élményvilágukról, személyiségük irányultságáról. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka különféle fajtái a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, való ismerkedés fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A látás-befogadás, látás-kifejezés, ábrázolás, alakítás során fejlődnek értelmi képességeik, vizuális érzékelésük, fantáziájuk, észlelési-, emlékezeti képességeik, manuális és dinamikai jellegű képzeletük, képi gondolkodásuk, alkotóképességük, esztétikai érzékenységük.

Cél:

- a vizuális észlelés, emlékezet, képzelet fejlesztése,
- a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyebbé tétele,
- az ábrázolási kompetenciák megalapozása,
- az alkotás – mint önkifejezési forma - igényének megalapozása,
- az esztétikai élmény befogadása.

Az óvodai élet során sokféle tevékenységre biztosítunk lehetőséget (építés, plasztikai munkák, képalakítás, festés papírra, üvegre, fára, textilre, rajzolás, batikolás, fonás, szövés, barkácsolás, pókozás, gyöngyfűzés, nemezelés, tojásfestés, mézeskalács-figura készítése stb.)

Ugyanígy a különféle anyagok, a különböző technikák megvalósításához szükséges eszközeink választéka is állandóan gyermekeink rendelkezésére áll (homok, kavics, szalagok, különböző textíliák, bőrök, fa darabok, agyag, gyurma, festék, víz, természetes anyagok, különböző minőségű papírok a dobozkartontól a selyempapírig, különböző anyagú, vastagságú fonalak, festékek, különféle ragasztók, ecsetek, ceruzák, kréták, ollók, szerszámok, gipsz, viasz stb.).

A környezettudatos fogyasztási szokások megalapozása, a fenntarthatóságra nevelés céljából odafigyelünk az újrahasznosítási, feldolgozási technikák megismertetésére, alkalmazására (pl. barkácsoláskor maradék anyagokat használunk, hulladék papírból „újrapapírt” készítünk, az egyik oldalán már használt papírra rajzolunk stb.).

A spontán ábrázolás lehetőségét egész nap folyamán választékos eszköz kínálattal, nyugodt körülmények között biztosítjuk a teremben, kisebb választékkal pedig a kertben is.

A vizuális tevékenységek fejlődése során feladataink:

- Feltételek biztosítása (tapasztalat, élmény, lehetőség, eszközök, technikai ismeretek).
- A vizuális tevékenységek iránti vágy felkeltése és fenntartása.

- Az ábrázolási konvenciók, rendszerek, azaz a vizuális nyelv megismertetése, mindennapos használata a gyerekek korának megfelelően.
- A látó, érzékelő rendszer, a látáskonstanciák fejlődésének elősegítése, a keresztcsatornák, térpercepció, testséma, alaklátás és formaállandóság, a nagy és a kismozgások fejlesztése, manuális érzékelés, finommotoros mozgás, színészlelés fejlesztése a különféle technikák, változatos eszközök folyamatos biztosításával.
- Kezdeményező, kreatív magatartás, alkotóvágy kifejlődésének elősegítése.

A fejlődés várható jellemzői az egyéni adottságaiknak megfelelően az óvodáskor végére:

- ☺ Élményeiket, tapasztalataikat vizuálisan képesek megjeleníteni.
- ☺ A rajzolás, mintázás, festés, kézimunka örömteli tevékenységgé, fantáziájuk, kreativitásuk kifejezési eszközévé válik.
- ☺ Ismerik az ábrázolási technikákat, azokat önállóan is képesek alkalmazni.
- ☺ Formaábrázolásuk arányos, változatos, egyensúly és térbeliség létrehozására képesek.
- ☺ Emberábrázolásuk részletező, mozgásábrázolással próbálkoznak.
- ☺ Tárgydíszítésben önállóak, tevékenységükben megjelenik a ritmus, a motívum.
- ☺ Tárgyak térbeli kiterjedésével tisztában vannak, főbb formai jellemzőket megneveznek.
- ☺ Kézmozgásuk fejlett, lehetővé teszi az egyre precízebb, apróbb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését.
- ☺ Tevékenységük kitartó, egymás munkái iránt érdeklődnek.
- ☺ Egyre gyakoribb az együttes alkotás.
- ☺ Díszítő jellegű, írás-előkészítő feladatokat szívesen, kitartóan oldanak meg. A balról jobbra haladás a díszítőmunkában – szín, forma, mennyiségi-ritmus tartásával nem okoz problémát számukra.
- ☺ Rendelkeznek koordinált szem és kézmozgással.

V.2.4. Mozgás

A testmozgás kisgyermekkorától kezdve természetes belső igény. A mozgás és tevékenység útján szerzett tapasztalatok érthető és jól feldolgozható információt jelentenek, ezért a mozgásnak az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepe van.

Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont- és izomrendszere, alakulnak mozgáskoordinációi, testi képességei, pontosabbak, önállóbbak, finomabbak lesznek mozdulatai, egyre többféle mozgást képes elvégezni, egyre több készsége, szokása alakul, egyre inkább képessé válik mozgásának, viselkedésének tudatos irányítására.

A 3-7 éves gyerekeknek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító testi nevelés nélkül. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi, akarati fejlődés kedvező egymásra hatása.

A beszédfigyatekos óvodás gyermekek pszichomotoros fejlődése lassabb tempójú, egyenetlen és szabálytalan fejlődésmenetű. Általában eltérések mutatkoznak az alapmozgások fejletlenségében, az egyensúly érzékelés és mozgáskoordináció

bizonytalanságában, a mozgásszervezés és téri tájékozódás nehézségében, a testséma fejletlenségében és az izomtónus zavaraiiban.

A testi nevelés **célja:**

- A kondicionáló-, és koordinációs képességek fejlesztésével az egészséges életvitel, a testi kompetencia megalapozása.
- A mozgás megszerettetése, élvezete.
- A rendszeres mozgás igényének megalapozása.
- A sajátos nevelési igényűek beszédterápiájához szükséges mozgáskészségek kialakítása.

A mozgás sokoldalú tevékenység, és feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, a társakhoz való alkalmazkodást, kialakul az egészséges versenyszellem.

Nevelésünkben kiemelten fontosnak tartjuk, hogy az egész nap folyamán, mind a teremben, mind a szabadban olyan környezetet, eszközöket biztosítsunk, mely körében a gyerekek szabadon kiélhetik mozgásvágyukat.

Mindennapos mozgás

A spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik a mindennapi, óvodapedagógus által irányított mozgásos tevékenységek, valamint a szervezett mozgásos tevékenységek.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének-a pozitív énkép, önkontrol, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség-fejlődésére.

A mindennapos mozgás tartalmát döntő mértékben a testnevelési játékok során megvalósuló természetes mozgások, gyakorlatok képezik.

Feladataink:

- A gyerekek mozgáskedvének, mozgás szeretetének megőrzése.
- A különféle mozgások végzéséhez állandóan rendelkezésre álló eszközök, hely, lehetőség biztosítása a teremben és a szabadban egyaránt.
- A fizikai állóképesség növelése.
- A nagy és finommozgások és a fizikai erőnlét fejlesztése, egyensúlyfejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció, gyorsaság, ritmusérzék fejlesztése.
- A testséma fejlesztése, a test koordinációjának alakítása.
- A különleges bánásmódot igénylő gyerekeknél az egyes érzékelési területek összehangolt működésének fejlesztése (testérzet – tapintás - egyensúly érzékelés és vizualitás összefüggése), a vestibuláris rendszer működésének korrigálása.
- A problémamegoldó képesség erősítése mozgásos tevékenységekkel.
- A mozgással kapcsolatos szókészlet bővítése.

- A hallássérülteknél figyelünk a gyermek elhelyezkedésére, hiszen az egyszerű vezényszavakat így tudják szánkról jól leolvasni.
- Egészséges versenyszellem kialakítása.
- Sokszori gyakorlás során erőfeszítésre, önállóságra és önkontrolra, önkorrekcióra való serkentés.

A fejlődés várható jellemzői az egyéni adottságaiknak megfelelően az óvodáskor végére:

- ☺ Szeretik és igénylik a mozgást.
- ☺ Ellenálló képességük, edzettségük, alkalmazkodóképességük szabályhoz és társhoz kialakult.
- ☺ Mozgásuk egyéni adottságaikhoz mértén összerendeződött.
- ☺ Mozgásukat tudják irányítani és helyzetben tudják tartani, képesek tempójukat szabályozni.
- ☺ Téri helyzetekben tájékozódni tudnak, a téri irányokat ismerik a cselekvés szintjén.
- ☺ Testtudatuk, oldaliságuk kialakult.
- ☺ Kitartóan képesek a feladatok elvégzésére: futás, járás, egyensúlyozás, irányváltztatás, téri tájékozódás, térben mozgás, eszközös játékok (labda, kötél), kúszás, mászás, ugrás.
- ☺ Figyelmük, gondolkodásuk, emlékezőképességük, ötletességük, gyorsaságuk megfelelő szintű.
- ☺ A különféle mozgásos és versenyjátékokban egészséges versenyszellemük kialakult.
- ☺ A különleges bánásmódot igénylő gyerekeknél hangsúlyozottan fontos, hogy az egyes érzékelési területek összehangoltan működnek, a vestibuláris rendszer megfelelően funkcionál, az alapmozgások jól koordináltak, a két testfél mozgása összerendezett.

V.2.5. A külső világ tevékeny megismerése

A környezet megismerésére nevelés során a természeti és társadalmi környezetben tapasztalható jelenségeket, bekövetkező változásokat, azok hatásait, törvényszerűségeit, az ok-okozati összefüggéseket vizsgáljuk. A tanulási módok középpontjában a tapasztalás, vizsgálódás, megfigyelés, a minden érzékszervet megmozgató megismerés áll.

A matematikai nevelés lehetőséget teremt a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre, a matematikai megismerő és problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. **A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat.** A gyermek a környezetből szerzett tapasztalatait, ismereteit játékában felhasználja, folyamatosan gyakorolja, munkatevékenységében alkalmazza.

A természet szeretetére, ismeretére kívánjuk nevelni a gyerekeket természet közeli élettel, a környezetünk óvásának példájával, minél több tapasztalási, vizsgálódási és megfigyelési lehetőség biztosításával. Ismerje meg a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és a néphagyományok, szokások a közösséghez való tartozás élményét.

Legyen érték a gyerekeknek a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra, tanulják meg ezek szeretetét, védelmét.

Arra törekszünk, hogy óvodapedagógusaink rendelkezzenek olyan korszerű ismeretekkel, készségekkel, melyekkel az ökológiai szemléletet helyesen tudják alakítani a gyerekekben, s egyben a fenntartható fejlődés ügyét biztosítani tudják. A környezettudatos ismeretek, készségek birtokában a tervezett óvodai tevékenységeket az ökológiai szemléletformálás, az empátia hatja át, így viselkedésük, magatartásuk mintaként szolgálhat az óvodások számára környezetükhöz fűződő viszonyuk megfelelő alakításában.

A külső világ tevékeny megismerése során **céljaink:**

- A természethez, az emberi alkotásokhoz való pozitív érzelmi viszony alakulása.
- Természetvédő szemlélet és magatartás megalapozása.
- Az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően a hazaszeretet, az összetartozás érzésének átélése, a hagyományok megismerése, ápolása.
- Fenntarthatóság szemléletmódjának átadása.
- A sajátos nevelési igényű gyerekek esetében a megismerési folyamat során minél több érzékszerv bevonása, szenzitív játék alkalmazása.

A környezeti nevelés során **feladataink:**

- Olyan feltételek teremtése, melyek a gyerekek számára minél több tapasztalat és élmény megszerzését és megélését teszik lehetővé a természetes környezetben.
- Folyamatos megfigyelésre lehetőséget adó helyzetek megteremtése, eszközök biztosítása a kutatáshoz, próbálkozásokhoz, a sikerek és tévedések megéléséhez.
- Csoportonként természetsarok kialakítása, gondozása, melyben nyomon követhetők az évszakok változásai.
- Udvari komposztáló kialakítása, folyamatos gondozása.
- Környezetvédő, ápoló, szerető modell adása az óvodapedagógusok és az óvoda dolgozói, hallgatóink részéről, a környezettudatos magatartás alakítása. (pl.: vízzel, energiával való takarékoskodás, szelektív hulladék gyűjtés)
- A gyerekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása a népi és természeti ünnepek megtartásával (Farsang, Víz Világnapja, Húsvét, Föld napja, Madarak és fák napja, Állatok napja, Advent, Mikulás, Karácsony)
- Sok közösen megélt élmény a megfigyelt jelenségek természetes környezetében.
- A gyerekek előzetesen szerzett ismereteinek rendszerezése, korrigálása, bővítése.
- A különleges bánásmódot igénylő hallás-, és beszéd fogyatékos gyerekek esetében fokozottan fontos feladatunk, hogy egyénileg is segítsük a környezetből szerzett információkat, tapasztalatokat verbálisan is megfogalmazni.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Tudják személyi adataikat.
- ☺ Megnevezik a testrészeket, érzékszerveiket, ismerik funkciójukat, igényesek testük tisztaságára.
- ☺ Megkülönböztetik a jobb és a bal oldalt, megerősödik az oldaliság tudatuk.

- ☺ Ismerik az óvodát és környékét, lakóhelyüket.
- ☺ Megnevezik a közlekedési eszközöket, a közlekedés néhány alapvető szabályát ismerik és betartják.
- ☺ Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellemző tulajdonságaikat, az évszakokhoz kapcsolódó néhány népszokást és hagyományt, természethez kapcsolódó ünnepet.
- ☺ Felismerik a napszakokat, hónapokat, a hét napjait.
- ☺ Ismerik és megnevezik a környezetükben élő növényeket, tudják, hogy gondozásra szorulnak, és hogy mik életük és fejlődésük feltételei.
- ☺ Ismerik és megnevezik a környezetükben élő állatokat és képesek egyéb tulajdonságaik és életmódjuk szerint csoportosítani azokat. Ismernek néhány erdei és vadon élő állatot, madarat, ismerik óvásukat, védésüket, tisztában vannak az ember felelősségével gondozásuk kapcsán.
- ☺ A természeti jelenségek néhány ok-okozati összefüggésével tisztában vannak, képesek elemi következtetésre.
- ☺ Részt vesznek elemi természetvédelmi tevékenységben.
- ☺ Ismerik és megnevezik környezetük színeit, a sötét és a világos árnyalatait.
- ☺ Képesek ismert tárgyak, jelenségek közötti összehasonlításokra külső jegyeik, rendeltetésük szerint.
- ☺ Képesek az óvónő kérdéseit, gondolatait megérteni, követni.
- ☺ Képesek gondolataik összefüggő megfogalmazására szabadon és kérdésekre válaszolva.
- ☺ A sajátos nevelési igényű gyerekek is (adottságaikhoz mérten) képesek a fenti siker kritériumok megvalósítására.

V.2.6. A matematikai tartalmú tapasztalat - szerzések

A gyermekek csecsemő koruktól kezdve gyűjtenek matematikai tapasztalatokat, melyekre az ismeretek kialakulásához van szükségük.

A matematikai tapasztalatok olyan élmények, amelyek matematikai tényeket és viszonyokat tükröznek. A tapasztalatszerzés akkor igazán eredményes, ha a gyerekek ezt saját maguk szerzik manipuláció, tevékenység közben. Tehát a matematikai tartalmú tanulás legfőbb módja a tevékenység.

A gyerekek kezdetben csak próbálkozással jutnak el az összefüggések felismeréséhez. Későbbiekben biztonsággal oldanak meg olyan feladatokat, melyek hasonló eljárást kívánnak, megtanulják a megoldás módját. A tevékenységben valósul meg a tapasztalatok általánosítása is és ez a gyerek ismereteinek forrása.

Az óvodában a matematikai nevelés is komplex formában, a gyerekek megismerési funkcióinak gyakorlásában valósul meg.

A gyerekek a környezetük megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jutnak és azokat a tevékenységeik során alkalmazzák. Felismerik a mennyiségi-, alaki-, nagyságbeli- és téri viszonyokat; alakul ítézőképességük, fejlődik sík-, tér- és mennyiség szemléletük.

Matematikai játékok alkalmazása során **céljaink:**

- A gyerekeket körülvevő világ mennyiségi viszonyainak felfedezése, ezekről tapasztalatok gyűjtése.
- Az egyéni adottságoktól függően matematikai probléma megoldó gondolkodás fejlődése.
- A gyermeki kíváncsiság, kutató kedv fenntartása, kielégítése.

Feladataink a tevékenységek kapcsán:

- Olyan eszközök, és tevékenyedési lehetőségek biztosítása, melyek felkelthetik a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszik lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- Sok egyéni feladatmegoldás, megfigyelési lehetőség, próbálkozásra, tévedésre alkalmas szituáció teremtése, problémamegoldást igénylő helyzetek teremtése.
- Az egész óvodai élet során a spontán adódó matematikai lehetőségek kiaknázása egyéni bánásmód keretében.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, relációkkal kapcsolatos kifejezéseket (több, kevesebb, ugyanannyi, rövidebb, hosszabb, stb.).
- ☺ Önállóan is össze tudnak mérni különböző mennyiségeket, képesek becslésre, párosításra.
- ☺ Jól ismert tárgyakkal összehasonlítás alapján tulajdonságok szerint válogatásokat, rendezéseket, sorozatokat hoznak létre.
- ☺ Tudnak ismert, megnevezett és meg nem nevezett tulajdonság szerint válogatni, a megkezdett válogatást folytatni, a felismert rendezőelvet megfogalmazni.
- ☺ Különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással többet, kevesebbet, ugyanannyit tudnak előállítani.
- ☺ Halmazokat tudnak képezni adott és kitalált szempontok szerint.
- ☺ Építésekben, síkbeli alkotásaikban azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- ☺ Másolással képesek megépíteni, kirakni a mintával megegyező elemekből, színben és nagyságban eltérő elemekből térbeli és síkbeli alakzatokat.
- ☺ A térben való tájékozódásban értik és tudják az irányokat, helyesen használják a helyeket jelölő névutókat.
- ☺ Problémamegoldó gondolkodásuk a szemléletes, képszerű szintről kiindulva változóban, fejlődőben van.
- ☺ A feladatok elvégzésében, a problémák megoldásában kitartóak.
- ☺ A sajátos nevelési igényű gyerekek is (adottságaikhoz mérten) képesek a fenti siker kritériumok megvalósítására.

V.3. Munka jellegű tevékenységek

Játékidőben, különféle élethelyzetekben, bármely tevékenység végzése közben alkalom nyílik munkavégzésre. A munka a személyiségfejlesztés, a tapasztalatszerzés egy másfajta lehetősége.

A gyerekek kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógusok segítségével, majd később szívesen vállalnak és végeznek munkát társaikért, a közösség érdekeiért is. Szívesen segítenek másoknak kérésre és önként. Bármely munka jellegű tevékenységnek alapfeltétele az önkéntesség, hiszen így alakulhat ki a munkavégzéshez kapcsolódó pozitív beállítottság.

Cél:

- Az óvodában eltöltött évek végére minden gyermek képes legyen az önellátásra.
- A munkavégzéshez szükséges pozitív attitűd és képességek, készségek, tulajdonságok alakítása.
- A közösségért végzett tevékenységek során a „jól végzett munka öröme” megélése.

Az óvodában a mindennapok során megjelenő munkafajták:

a) Önkiszolgáló tevékenység:

Az egész óvodai életet végigkíséri.

Területei: testápolás, étkezés, öltözködés.

Fejleszti a gyermek önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladattudatát.

b) A környezet rendjének megőrzéséért végzett munka:

A gyerekek közvetlen tárgyi környezetének általuk megvalósítható rendben-, tisztántartását célozza. (Játékpolicok rendezése, saját szekrény és személyes tárgyaik rendben tartása)

c) Naposi munka: közösségi megbízatásként önként vállalt, elsősorban a déli étkezésekhez kapcsolódó tevékenység bármely korosztály számára.

d) Alkalomszerű, egyéni munka: apróbb megbízatások, melyek napi élet során jelentkezhetnek a gyerekek önállóságához, képességeihez, igényeihez igazodnak.

e) Növény és állatgondozás: Csoportonként élősarkot gondoznak a gyerekek. Az itt található növények, állatok gondozása lehetőséget ad olyan munka jellegű tevékenység elvégzésére, amely a tapasztalatszerzésen túl az élővilág megóvására, szeretetére, a gondoskodás megélésére is lehetőséget nyújt. Kertünkben elsősorban a növények fejlődésének védelme, elősegítése, a kert rendezettségének fenntartása, a téli időszakban a madarak táplálása ad rendszeres munkát, mely segíti a környezetvédő szemlélet kialakulását.

A munka jellegű tevékenységek kapcsán **feladataink:**

- Minden gyermek számára lehetőséget, elegendő időt kell biztosítani arra, hogy önkéntesen, önállóan, képességeinek megfelelően elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységeket, ill. a társai érdekében végzett munkatevékenységet.

- A gyermekek testi adottságainak megfelelő eszközök biztosítása.
- A munka jellegű tevékenységek végzése során is csak annyi segítség nyújtása, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. (Nem végzünk el helyettük olyan tevékenységet, amelyre önmaguk is képesek!)
- A munkavégzéshez kapcsolódó pozitív beállítottság alakítása, ésszerű szervezéssel és együttműködéssel minél több sikerélmény biztosítása.
- A sajátos nevelési igényű gyerekek munkavégzésének tevőleges-, ill példaadással történő megsegítése, melyet a szóbeli magyarázat kiegészít.
- Az elvégzett munka egyéni képességekhez, különleges adottságokhoz mért értékelése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- ☺ Egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatokat helyesen elvégeznek, megbízatásokat teljesítenek.
- ☺ Képesek a szükségleteiknek megfelelően teljes önellátásra, önkiszolgálásra.
- ☺ Naposi munkát, egyéb alkalomszerű tevékenységet szívesen végeznek a közösség érdekében.
- ☺ Segítenek az óvoda, csoportjuk rendjének, tisztaságának fenntartásában.
- ☺ Megbízatásaikat számon tartják, önállóan végzik.
- ☺ A munkavégzéshez szükséges eszközök, szerszámok célszerű használatát ismerik.
- ☺ Ismerik az eszközök használatával járó veszély lehetőségeket.
- ☺ Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.
- ☺ A környezetükben lévő növényeket óvják, ápolják rendszeresen, az állatok-növények emberi gondozásra szorultságát érzékelik.
- ☺ Észreveszik, ha fiatalabb társaik segítségre szorulnak, majd ténylegesen segítenek is ill. felnőtt bevonásáról is gondoskodnak.
- ☺ Feladattudatuk, kitartásuk, kötelességtudatuk megalapozódik.
- ☺ A tevékenységek végzése során az előre tervezés, szervezés, gazdaságos munkafogások alkalmazása is megjelenik.

VI. Az óvodai élet megszervezése

VI. 1. A gyermekcsoportok szervezése

Nevelőtestületünk 1990-ben döntött a hagyományos, homogén csoportszervezés megváltoztatása mellett. Az azóta eltelt időszak tapasztalatai is alátámasztják előzetes elképzeléseink helyességét a „vegyes” összetételű csoportokban rejlő nevelő hatásokkal összefüggésben. Az ilyen módon szervezett, életkor szerint osztatlan csoportokban a fejlődésbeli egyéni különbségek jobban láthatók, egyértelműbben észrevehetők, így a fejlesztés is egyénre szabottabbá, differenciáltabbá tehető.

A TÁMOP-3.4.2.A/11-1-2012-0006 számú Együttműködés-együttnevelés elnevezésű pályázat eredményeként 2014/15. nevelési évtől integráltan nevelünk – a Szakértői Bizottság által integráltan nevelhetőnek minősített - érzékszervi fejlődési zavarral (nagyothalló) és beszédfigyatékossgal küzdő gyermekeket valamennyi gyermekcsoportunkban.

Életszerűbb, családiasabb a heterogén összetételű csoportszervezés. Az új kicsik beilleszkedése hamarabb megvalósul, mivel a nagyobbak – esetleg a testvérek – segítik a beilleszkedést, megkönnyítik a szülőktől az elválást. Lerövidül a beszokási idő is, mivel az újak a kiépült szokásrendű csoportba kerülnek, látják, utánozhatják a nagyobbak tevékenységét, viselkedését, így hamarabb megismerik az óvodai életet. A kicsiket szeretettel, sok apró figyelmességgel váró nagyok az óvónők mellett érzelmi támaszt, megkapaszkodási lehetőséget is nyújtanak. A meleg légkör, a modellálható szokások és hagyományok, társas kapcsolatok fokozzák a kisebbek biztonságérzetét, így könnyebbé válik számukra a családtól való elszakadás.

A nagyobbak megélik az óvó-, védő-, segítő szeretetet, és egyaránt mindkét fél az összetartozás élményét. Nem testvéri kapcsolatban ugyan, de hasonló érzelmeket élhetnek meg az egyikék is.

Megtanulnak alkalmazkodni, viselkedni heterogén életkorú közösségben, fokozódik empátiás képességük, s így természetesebben fogadják a másságot.

Lényegesen csökken a gyerekek közötti konfliktusok száma, mert a különböző érettségi fokon állók mintát adnak egymásnak a megegyezésre.

Megteremtődnek az utánzás, a mintakövetés feltételei, eredményesebb a szociális tanulás, felgyorsul az önállóság fejlődése.

Az életkor alapján osztatlan csoportok szervezése, irányítása az óvodapedagógusoktól fokozott empátiás képességet igényel, hiszen egyszerre kell a különböző korú, fejlettségű gyerekek érzemvilágába beleélnie magát.

A csoportok életének szervezésekor sarkalatos kérdés a gyerekek közötti együttműködés kialakítása, a különböző érdekek összhangjának megteremtése.

Mindezek miatt fő elv, hogy a gyerekeket a csoporton belül - a differenciált bánásmód elvének tiszteletben tartása mellett - azonos jogok és „kötelességek” illetik meg.

Nem zavarhatják egymást, nem lehetnek egymás terhére. A nagy segíthet a kicsinek, ha akar – s hogy akarjon, erre motiválhatja a pedagógus. A segítség azonban nem lehet

kötelező számára, nem végezhet el olyan feladatot, ami a kisebb dolga lenne. A fiatalabbak is segíthetnek társaiknak, ha erre van kedvük.

A csoportok szervezésénél fontos szempontként vesszük figyelembe, hogy:

- közel azonos legyen a különböző életkorú gyerekek száma (hogy mindenki találhasson hasonló korú játszótársat, barátot, és hogy az eltérő fejlettségből adódó hatások kiegyenlítsék egymást),
- a nemek aránya egyensúlyban legyen - lehetőleg a különböző korcsoportokon belül is ,
- csoportonként maximum 2 fő sajátos nevelési igényű gyermek legyen.

VI.2. A folyamatos napirend

Az óvodai élet keretét a **napirend** adja.

A jól szervezetten, ugyanakkor rugalmasan kezelt keret a gyerekek kiegyensúlyozott életritmusának, biztonságérzetének záloga.

Napirendünk kialakításánál a következő **fő szempontokat** vettük figyelembe:

- ✓ Minél hosszabb legyen a folyamatos játékidő.
- ✓ Szűnjön meg a nap szétagoltsága és a gyerekek egyszerre történő tömeges tevékenykedtetése, helyette érvényesüljön az egyéni bánásmód.
- ✓ Legyen elegendő idő a folyamatos, egyéni tempójú tevékenykedésre, étkezésre, önkiszolgáló munkára.
- ✓ Igazodjon mindegyik korosztály életkori sajátosságaihoz és igényeihez.
- ✓ Az irányított tevékenységek a játékidőn belül, lehetőleg a játékba integráltan valósuljanak meg.
- ✓ Lehetőleg igazodjon a családok igényeihez, ugyanakkor igazodjon az egyetemi képzés órarendjéhez is.

A folyamatos napirend rugalmas időkeretei lehetővé teszik, hogy a gyerekek egyéni tempó, teljesítőképesség, sajátos igény szerint végezzék a tevékenységeket, így nem kell várakozniuk, nem kell sietniük. Pozitívuma még, hogy sok esetben ők dönthetik el – egy adott időkereten belül - , hogy mikor kezdenek el vagy fejeznek be egy-egy cselekvést. Csak kevés tevékenységnek határozzuk meg a kezdetét, (Pl. ebéd kezdete: 12:00 , a délutáni felkelés legkorábbi ideje 14:00), jellemzőbb az intervallumok meghatározása.

A folyamatos napirend zökkenőmentes megvalósítása feltételez egy alaposan átgondolt, a gyerekekkel elfogadtatott, betartatott szokásrendet.

Pontosan tudniuk kell, hogy mit és miért kell tenniük, hogyan kell viselkedniük, ha egy tevékenységbe be akarnak kapcsolódni, vagy éppen be akarják fejezni azt.

Tanévenként a szeptember a szokásrendszer megalapozásának időszaka. A célszerűen kialakított, megszokott rendszer zavartalanná, szinte önmagától működővé teszi a csoport életét, s megteremti a differenciált bánásmód, az egyén igényeinek közösségben történő kielégítéséhez a legideálisabb keretet.

ÁLTALÁNOS NAPIREND az októbertől májusig terjedő időszakban:

Időtartam	Tevékenység
7:00 – 7:30	Ügyeletes csoportban JÁTÉK
7:30 – 10:15 8:00 - 9:00 9:00 – 10:00	J Á T É K Közben : folyamatos REGGELIZÉS pedagógusok által szervezett TEVÉKENYSÉGEK gyógypedagógusok által végzett egyéni FEJLESZTÉSEK
10:15 – 11:00	MINDENNAPI TESTNEVELÉS Öltözés, készülődés az udvara Közben: gyógypedagógusok által végzett egyéni FEJLESZTÉSEK
11:00 – 12:00	Udvari JÁTÉK, levegőzés Öltözködés, készülődés az ebédhez Közben: gyógypedagógusok által végzett egyéni FEJLESZTÉSEK
12:00 – 13:00	EBÉDELÉS Öltözködés, készülődés a lefekvéshez
13:00 – 15:00 14:00 -tól	PIHENÉS Folyamatos felkelés és JÁTÉK
15:00 – 17:00 15:00 – 16:00 16:00 – 17:00	JÁTÉK hazamenetelig Közben : Folyamatos UZSONNÁZÁS Külsős oktatók által szervezett tevékenységek
17:00 – 17:30	Ügyeletes csoportban JÁTÉK hazamenetelig

ÁLTALÁNOS NAPIREND a júniustól szeptemberig terjedő időszakban:

Időtartam	Tevékenység
7:00 – 7:30	Ügyeletes csoportban JÁTÉK
7:30 – 9:00 8:00 - 9:00	J Á T É K a csoportban, ill. nagy meleg esetén az udvaron Közben : folyamatos REGGELIZÉS Öltözködés az udvari játékhoz
9:00 – 11:50	MINDENNAPI TESTNEVELÉS, JÁTÉK az udvaron
11:50 – 13:00	EBÉDELÉS Öltözködés, készülődés a lefekvéshez
13:00 – 15:00 14:00 -tól	PIHENÉS Folyamatos felkelés és JÁTÉK
15:00 – 17:30 15:00 – 16:00 16:00 – 17:00	JÁTÉK hazamenetelig az udvaron Közben : Folyamatos UZSONNÁZÁS

A csoportok **Hetirendje** igazodik a gyakorlati képzéshez, ezért félévente változik.

VII. A nevelés, fejlesztés tervezése

Nevelőmunkánkat jelen Pedagógiai Programunk alapján folytatjuk, ami egyben tehát a nevelési tervünk is, 3 - 4 év alatt valósul meg, így megfelelő teret és időt hagy az egyéni érés ideális megvalósulásához.

Véleményünk szerint nem lehet 25 (különböző korú és fejlettségű, személyiségű) gyermek közös fejlődését megtervezni, ésszerűbbnek tartjuk az egyénhez igazodó tervezést.

Nevelő-, fejlesztő munkánkban a pedagógiai ráhatások rendszerét az életkori sajátosságok, az adott csoport aktuális összetétele, és az egyes gyerekek egyéni adottságainak figyelembevételével tervezzük meg. Éppen ezért az egyéni fejlődést nyomon követve, abból kiindulva határozzuk meg az egyén fejlődését segítő tevékenységeket.

Különösen fontos ez a sajátos nevelési igényű gyerekek esetében. A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél a szakértői bizottsági véleményben foglaltakra alapozva a részképtesség-zavarok korrekcióját célzó egyéni fejlesztési tervet a gyógypedagógus határozza meg. A fejlesztés a gyógypedagógus és az óvodapedagógusok együttműködésében, a szülők aktív bevonásával történik.

Minden csoport más. A vegyes összetételből adódóan minden évben új összetételű a gyermekközösség, s mivel mindenkinek eltérő a fejlődési üteme, előre nem tervezhető a folyamat.

Legfontosabb a gyerekek **folyamatos megfigyelése, megismerése**, mert csak így tudjuk fejlődésüket nyomon követni, s ebből kiindulva meghatározni a továbbfejlesztés feladatait.

Alapvetően fontosnak tartjuk a teljes nevelési-, tanulási folyamat tudatos átgondolását még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán gyermeki megnyilvánulásokra, ötletekre, érdeklődésre, tapasztalatokra, aktuális eseményekre.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik, és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A tervezés fontos részét képezik az írásos dokumentumok, melyek tükrözik a csoportra vonatkozó adatokat, a közösség szabály- és szokásrendszerét, a neveléssel és tanulással kapcsolatos tudnivalókat.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

VII.1. Fejlesztési feladatok, nevelőmunka tervezése a közösségi nevelés, szocializáció területén

E terület alapvető feladata a gyermek *szociális kompetenciájának* alakítása, támogatása, mely biztosítéka a közösséggel való együttműködésének, feltétele az együttélés eredményes, hatékony formáinak, és egy jól működő, többreüt kapcsolatrendszer kialakításának. A család után az óvoda alakítja legerőteljesebben a gyermek szociális kompetenciájának fejlődését, mely elsősorban tanult elemekből épül. Ezért a szociális képességrendszer - szokások és minták, készségek, ismeretek, és a szociális kommunikáció – fejlesztésében elsődleges itt is a pedagógus élményszerű, pozitív példamutatása.

A közösségi nevelés, szocializáció nevelőmunka tervezésénél és a megvalósulásban kiemelt jelentősége van a SNI gyermekek integrációjához kapcsolódó speciális feladatoknak, jellemzőknek. E területen válhat leginkább gyakorlattá az *inkluzív pedagógia* haladó értelmezése, mely a többségi intézmény folyamatos, rendszerszerű átalakulására fekteti a hangsúlyt, ahol az inklúzió optimalizált, kibővített integrációt jelent. A nevelési folyamatokba az összes gyermeket bevonják, individuális gondoskodás jár mindenkinek, legyen bármiben akadályozott, vagy nem. Ebben az értelmezésben az inkluzív pedagógia, egyenlő az általános pedagógiával, mely a gyermekek különbözőségét elismeri, és arra épít. A pedagógiai munka egyik kulcsa, a *differenciálás*, az együttnevelésnek is alappillére. A differenciálásnál a pedagógus – függetlenül attól, hogy van-e a csoportjában különleges bánásmódot igénylő gyermek vagy nincs – a fejlesztési folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítja. Az ilyen alapelveken nyugvó tervezés a többségi csoportnak, és a SNI gyermekek is legkedvezőbb feltételeket teremti meg a fejlesztéshez. A sajátos nevelési igényű gyermekek szociális kompetenciáit leghatékonyabban így fejleszthetjük, alakíthatjuk náluk is a funkcionális –teljes integráció jóvoltából.

A sajátos nevelési igényű kisgyermek számára nincs jobb tanulási lehetőség, mint hogy olyan környezetben tanul, amelyben élni fog. A *szociális képességfejlesztés* kivitelezéséhez egyaránt szükség van az életvezetési készségek kialakulását előmozdító környezetre és a folyamatos nevelésre. Ki kell választanunk a sok készség, szokás, norma és viselkedésforma közül azokat, amelyek a sérült kisgyerekek előnyös jellemvonásait emelik ki, és amelyek megkönnyítik a többi gyerekhez és a körülményekhez való alkalmazkodást.

Mint az óvodai nevelés egészében, az inkluzív nevelésben is kulcsszerepe van a csoportot vezető *óvodapedagógusnak*. Explicit példaadással segíti a proszociális viselkedés kialakítását, a segítségnyújtás normáinak tudatosításával azok aktiválását.

☞ Ősz - Befogadási időszak – szeptember - október - november :

A nevelési év eleje a csoport "összeszokási" időszaka. Az osztatlan, vegyes csoportra jellemző adottságokat figyelembe véve más és más elvárás rendszer szerint terelgetjük az újonnan érkező, és a csoportba 1-2, vagy több éve járó gyermekeket. Kapcsolataik támogatásánál, a szokásrend és a közösségi szabályok kialakításánál – az ismerkedésnél - figyelünk a csoportban már hosszabb-rövidebb időt eltöltött, vagy újonnan óvodába lépő SNI gyermekek sérülésspecifikus igényeire, kiemelten a nyelvi kommunikáció

megalapozásához, megindításához, a fejlesztéséhez szükséges feltételekre. Az ismerkedési, összeszerelési időszakban nagy hangsúlyt fektetünk a már régebben együtt járó, és új óvodásaink közül a nagyothalló és beszéd fogyatékos gyermekeket segítő, az aktív nyelvhasználatot és kommunikációt támogató helyzetek kialakítására.

A közösségi élet, szocializáció szempontjából a pedagógusra háruló legfontosabb feladatok:

- Törekedjék a biztonságot adó, barátságos, elfogadó, derűs légkör kialakítására.
- Szervezze meg céltudatosan a gyerekek életrendjét tartalmazó rugalmas napirendet, amely biztosítja a közös élet biztonságát, zökkenőmentességét. A szokás-, és napirend gyakorlásánál, betartatásánál vegye figyelembe a különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetleges lassabb, eltérő, speciális helyzetektől függő feladatértését, észlelésük sajátosságait.
- Segítse a közösségi szokások kialakítását, melyek a közösségi érzelmek alakulására hatnak. A pedagógus türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusával (a kivárás képessége), nyújtson példát az elfogadásra. Visszajelzéseivel erősítse az alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködő készség terén a többségi csoportot és a sajátos nevelési igényű kisgyermeket egyaránt.
- Ismerje meg az újonnan érkezett gyermekek szociális háttérét, környezetét, szem előtt tartva, hogy a szociális tanulás a gyerek születésekor kezdődik, az otthoni környezet hatásrendszere nagyban befolyásolja személyiségük alakulását (fogadóórák, családlátogatások).
- Tájékozódjon a csoportjába újonnan érkező SNI kisgyermek anamnézisének megismerésén túl a személyiségfejlődéséhez, sérülésspecifikumához kapcsolódó fejlődési, fejlesztési, előzményekről, családi, és egyéb, esetleges intézményi kapcsolatrendszeréről, szocializációjának korábbi színtereiről, állomásairól, vegye figyelembe ezeket a közösségi kapcsolatok támogatásánál.
- Igyekezzen a tárgyi és személyi környezetet úgy alakítani, hogy serkentse a szociális képességek tanulását, valamint a fogyatékos kisgyermek és a többi óvoda azon személyiségtényezőinek fejlődését, amelyek az elsajátított képességek magabiztos használatát eredményezik.

A gyermekeknél az időszak végére várható jellemzők:

Az újonnan érkezők:

- ☺ Megismerik és biztonsággal használják a csoportszobájukat a hozzátartozó öltözővel, mosdóval együtt.
- ☺ Megismerkednek a velük foglalkozó felnőttekkel és társaikkal
- ☺ Megismerik meg a csoport szokásrendjét, igyekeznek a szabályait betartani.
- ☺ Találkoznak a csoport hagyományaival (születésnapok, névnapok).

A régi óvodások esetében:

- ☺ Toleranciával, türelemmel fogadják az újonnan érkezett társaikat, segítik őket a beilleszkedésben.
- ☺ Érkezéskor, távozáskor köszöntik felnőtteket és társaikat.
- ☺ Észreveszik, ha társaiknak segítségre van szüksége, keresik a segítségnyújtás formáit.
- ☺ A kialakult szokásrendet betartják, természetes igénygé válik számukra.

- ☺ Figyelmesen meghallgatják egymást és az óvónő kéréseit, közléseit. A verbális kommunikáció alkalmával és a játékban türelmesek, nyitottak nagyothalló, beszéd fogyatékos társaikkal, az óvopedagógus példáit látva, megértve próbálkoznak ilyenkor a támogatás lehetőségeivel.
- ☺ A közös tevékenységekbe bekapcsolódnak.
- ☺ Természetes szükségletté válik számukra a közös tevékenység.
- ☺ Egyre nagyobb önállóságra törekednek.
- ☺ A közös munkákban részt vesznek (rendrakás, naposi munka).

✻ Tél: december - január - február

A befogadási időszak lezárultával kialakult új összetételű csoportban e hónapok alatt, a közös tevékenységek során – elsősorban a játékban, de az óvónő által kezdeményezett, szervezett tevékenységekben is – együttműködésre ösztönözzük a gyermekeket.

A szocializáció sikerességének egyik záloga, hogy a közös együttlét során egyéni fejlesztéssel is törekedjünk a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, empátia stb.) erősítésére.

A közösségi élet, szocializáció szempontjából a pedagógusra háruló legfontosabb **feladatok:**

- Mintaadással erősítse, alakítsa ki a gyermekekben, hogy figyeljenek egymásra, a felnőttekre.
- Alkalmazzon kommunikációt elindító, fejlesztő, a beszédészlelést, és –értést támogató módszereket a különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel való kommunikáció és közös tevékenységek során.
- A csoportba járó SNI gyermek(ek) képességeit már jól ismerve, a differenciálás módszerével élve, tudatosan építsen erősségeikre, melyeket kiemelve egyszerre segítse a gyermek személyiségfejlődését, és a többségi csoport elismerő, elfogadó attitűdjét; ezáltal is támogassa a csoportba járók együttnevelését.
- Engedjen teret a csoport közös érdekeit, és társaikat nem sértő önértékelésnek, az önálló konfliktuskezelésnek.
- Kövesse figyelemmel a közösségben zajló szocializációs folyamatokat, a társas kapcsolatok alakulását, segítse azok kibontakozását.
- Alakítsa ki és gyakoroltassa a társas kapcsolatos viselkedési formákat, szokásokat.
- Készítse elő, és szervezze a csoport hagyományaiba illeszkedő ünnepeket, azokhoz kapcsolódó élmény teli tevékenységeket. Személyiségével, pozitív hozzáállásával erősítse a közösen átélt élmények közösségformáló szerepét (Mikulás-várás, advent, karácsony, újév, farsang)

A gyermekeknél az időszak végére várható jellemzők:

A 3-4-(5) évesek; fiatalabbak :

- ☺ Saját képességeiknek megfelelő szinten részt vesznek valamennyi óvodai tevékenységben.
- ☺ Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat, szokásokat.
- ☺ Érzelmeket (a negatívakat is) igyekeznek megfelelő módon kifejezésre juttatni.
- ☺ Ismerik a velük foglalkozó felnőttek és óvodás társaik nevét, jelét.

- ☺ Érkezéskor, távozáskor köszöntik a felnőtteket és társaikat.
- ☺ A különleges bánásmódot igénylő kisgyermek is egyértelműen, és biztonsággal jelzi egyéni szükségleteit a felnőttek felé.

Az (5)-6-7 évesek; idősebbek :

- ☺ Saját képességeiknek megfelelő szinten részt vesznek valamennyi óvodai tevékenységben .
- ☺ Megpróbálnak együttműködni feladataik elvégzésében, még akkor is, ha ez nehézséget okoz számukra.
- ☺ Szívesen segítenek társainak, és a felnőtteknek, a közösségért végzett munkából. (pl. rakodás, ágyazás) .
- ☺ Természetessé válik a csoportban az egyéni szükségleteket szem előtt tartó, - esetleges kivárást, és türelmet igénylő - viselkedésminta a többségnél és a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is. (Különösen a játékhoz és egyéb közös óvodai tevékenységekhez kapcsolódó anyanyelvi kommunikációt, beszédértést, és észlelést igénylő, és támogató helyzetekben.)
- ☺ A sérülés mértékétől, és minőségétől függően lehetőleg minden közösségi szabályhoz alkalmazkodva, a szokásrendet elfogadva, és betartva a különleges bánásmódot igénylő gyermekek is felismerik azokat a helyzeteket, melyekben speciális segítséget igényelnek, kérik is azt, ám törekszenek a közösségen belüli minél nagyobb önállóságra.
- ☺ A többségi csoporttársak látják, milyen jellegű erőfeszítéseket kell tennie a fogyatékos kisgyermeknek az azonos eredmények eléréséhez, és felismerik azt is, hogy bizonyos területeken kiemelkedőbbek képességeik.
- ☺ Baráti és társas kapcsolataik mélyülnek , igyekeznek megértően, konstruktívan kezelni konfliktusaikat, képesek kompromisszumot kötni.
- ☺ Számon tartják csoportjuk tagjait, érdeklődnek egymás iránt.
- ☺ Képesek kívánságaikat, törekvéseiket módosítani, esetleg elhalasztani, ha erre számukra belátható okból szükség van.
- ☺ Vállalkoznak önálló véleményalkotásra.
- ☺ Részt vesznek a csoport hagyományaiba illeszkedő ünnepi előkészületekben, ünnepeken (Mikulás, advent, karácsony, farsang).
- ☺ Megkezdett munkáikat kérés nélkül befejezik.
- ☺ Önként vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak a közös tevékenységekbe.

☼ Tavaszi - március, április, május

A nevelési év e hónapjaiban összeszokott, jól működő közösségként zajlik a csoportok élete. A gyermekekben ez időre kialakul a saját csoportjukhoz tartozás érzése, elhelyezik magukat, csoportjukat az óvoda rendszerében. A közös óvodai programok (farsang, gyermeknap, sportnap) is sűrűbbek ebben az időszakban.

A közösségi élet, szocializáció szempontjából a pedagógusra háruló legfontosabb **feladatok :**

- Vegyen részt a közös óvodai programok szervezésében, lebonyolításában aktívan, mint saját csoportjának vezetője.

- Segítse a közösségi szokások kialakítását a csoporton kívüli, tágabb óvodai környezetben is.
- Az óvodán kívüli programok tervezésénél, és lebonyolításánál vegye figyelembe a különleges bánásmódot igénylő és a többi gyermek egyéni adottságait is az eltérő terhelhetőség tekintetében.
- A csoportos, és az egész óvodát érintő közösségi programok tervezésénél, és szervezésénél vegye figyelembe az óvodába/csoportba járó SNI gyermekek számát, egyéni adottságait és szükségleteit, és a várható tárgyi, időbeli, tartalmi, a sérülésspecifikumot esetlegesen befolyásoló körülményeket, alakítsa ezeket az ő számukra is megfelelően.
- Támogassa a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket nevelő és a többségi csoportba járó gyermekek családjainak egymás felé nyitó, irányuló kapcsolatait a közös, szülőkkel együtt ünnepelt, szervezett események alkalmain. Legyen partnere a szülőknek az együttnevelésben ily módon is.
- Nevelje a gyerekeket az óvodánkba járó társaikkal és az intézményben dolgozó felnőttekkel szemben toleranciára, tiszteletre.
- Alakítsa ki a társakért, csoportért érzett felelősséget, a demokratikus szabályok betartását.
- Segítse a gyerekeket – felnőtt mintaadással – azonosulni a közösségi-erkölcsi igényekkel, kívánalmakkal.
- A gyermekek felől érkező igényt felismerve jutassák egyéni szereplési, feladatvégzési lehetőségekhez, közösségért végzett feladatlehetőségekhez a sérült gyermekeket is.

A gyermekeknél az időszak végére várható jellemzők:

A 3-4-(5) évesek, fiatalabbak

- ☺ Ismerik és biztonsággal használják a csoporton kívüli, de az óvodához tartozó helyiségeket (tornaterem, többi csoportszoba, udvar).
- ☺ A kívánt játékokat elkéri egymástól, átadják társaiknak.
- ☺ Elfogadják érzelmileg és értelmileg az óvónő kéréseit, jelzéseit.
- ☺ Természetessé válnak számukra fogyatékos társaik egyéni adottságai, észre veszik a támogatás, a segítségnyújtás lehetőségeit.
- ☺ A különleges bánásmódot igénylő kisgyermekek egyértelműen, és biztonsággal jelzik egyéni szükségleteit társaik és a felnőttek felé is.

Az (5)-6-7 évesek, idősebbek

- ☺ Önállóan keresik a segítségnyújtás formáit.
- ☺ Együtt érzők társaikkal, érdeklődnek egymás iránt.
- ☺ Kialakul bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek.
- ☺ Vigyáznak társaik munkáira, saját munkájuk eredményeire.
- ☺ Tisztelettel viselkednek egymással, a felnőttekkel.
- ☺ Vállalkoznak önálló véleményalkotásra, képesek dönteni új helyzetekben is.
- ☺ Legyenek felismerhető pro-szociális viselkedésformáik.

☼ Nyár – június, július, augusztus

A nevelési év utolsó szakaszában a nyári szünetet megelőző, és azt követő időszakban több időt töltenek a gyermekek nem a saját, hanem a többi csoport tagjaival, óvónőivel együtt. Az időszakot minél több, a friss levegőn töltött szabad játék, mozgás, aktív pihenés (sporteszközökkel, szabadtéri játékeszközökkel) jellemzi.

A közösségi élet, szocializáció szempontjából a pedagógusra háruló legfontosabb **feladatok:**

- Segítse nyitottan, empatikusan a nem a saját csoportjába járó gyermekek biztonságérzetének, bizalmának kialakulását az együtt töltött idő során.
- A nyári csoport összevonások előtt tájékozódjon a más csoportokból várható valamennyi óvódás sajátos igényeiről.
- Segítse az új kapcsolatokat, barátságokat, együttjátszások létrejöttét, a más-más csoportba járó, különleges bánásmódot igénylő, és többségi csoporthoz tartozó gyermekek között.
- Biztosítson helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőséget a szabadban végezhető játékformákhoz.
- Támogassa a szociális kommunikációt a csoportjába járó SNI, és a más csoportba járó gyermekek között, tudatosan teremtsen erre minél több lehetőséget.
- Biztosítson minél több lehetőséget a szociális ismeretek (viselkedés) mélyítésére.
- Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, felelősséggel szervezze a gyerekek játékra fordított idejét.

A gyermekeknél az időszak végére várható jellemzők:

- ☺ Ismerik az óvodában dolgozó, de nem a csoportjukat vezető, segítő felnőtteket.
- ☺ Elfogadóak újonnan megismert társaikkal, gyakorolják a megismert, és megerősített proszociális viselkedésformákat a csoportjukon kívül is.
- ☺ Játékuk során együttműködőek a többi csoport gyermekeivel is.
- ☺ Konfliktusaikat igyekeznek megfelelő formában maguk rendezni.
- ☺ Baráti és társas kapcsolataik mélyülnek és tágulnak.
- ☺ Elfogadják a nem a saját óvónőjüktől érkező kéréseket is.
- ☺ A különleges bánásmódot igénylő gyermekek igyekeznek rugalmasan alkalmazkodni a hasonló szokásrendű, de változó összetételű csoporthoz, törekednek a minél optimálisabb önállóságra az új helyzetben is. Igyekeznek alkalmazni a megismert közösségi viselkedésmintákat (pl. segítségkérés, -elfogadás, és – nyújtás).

VII. 2. Csoportnapló

A gyermekcsoport óvodapedagógusai vezetik, mely különféle részekből, fejezetekből áll:

- 1/ Gyerekek névsora, jele, kor szerinti, és sajátos nevelési igény szerinti megoszlása.
- 2/ Hetirend, napirend.
- 3/ Az irányított tevékenységek heti bontásban. (Ütemterv)

- 4/ Feljegyzések a közösség életéről, azok alakulásáról, fejlesztési feladatairól.
- 5/ A gyerekek és szülők adatai, elérhetőségei.
- 6/ Felvételi és mulasztási napló: az adott rovatok + oktatási azonosító szám !
(A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a megjegyzés rovatban feltüntetjük a szakvéleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét, a szakvélemény kiállításának időpontját és számát, valamint az elvégzett felülvizsgálatok, továbbá a következő kötelező felülvizsgálat időpontját).

Tervezőmunkánk és az adminisztráció legfontosabb eleme a gyerekek egyéni megfigyelései nyomon követéses módszerrel, vagyis az:

VII. 3. Egyéni fejlődést nyomon követő napló

Ez formailag egy-egy dossziét jelent, s az óvodába lépéstől állandóan bővülő feljegyzés-megfigyelés dokumentumgyűjteményből áll.

Tartalma:

1. A Szülők által , az óvoda megkezdésekor kitöltött anamnézis adatlap.
2. Szakértői Bizottság szakértői véleménye, a sajátos nevelési igény valamennyi dokumentuma.
3. A gyógypedagógusok által a gyerekek fejlesztéséről készült dokumentumok másolatai.
4. A befogadás, beszokással kapcsolatos tapasztalataink.
5. A gyerekek megfigyeléséről tapasztalataink – szempontsor alapján
(a MÓD- SZER-TÁR Kft. által összeállított Fejlődési napló elemeit felhasználva).
6. A megfigyelési tapasztalatokból adódó fejlesztési feladatok, módszerek.
7. Alkalmi bejegyzések aktuális eseményekről , a gyermek életének, fejlődésének jelentősebb eseményeiről.
8. A gyermek néhány rajza.
9. Tanköteles gyerekek részképesség vizsgálati anyaga.
10. A szülői fogadóórák feljegyzései.
11. Esetleges gyermekvédelmi dokumentumok.

A naplóban leírtaknak a két óvónő (+a gyógypedagógusok) által egyeztetett, közösen kialakított véleményt kell tükröznie, mivel mindkét pedagógusnak – s esetünkben speciálisan a csoportban hospitáló hallgatónak is ! – pontosan kell tudniuk, hogy melyik gyermek milyen szinten áll, honnan – hová kívánjuk eljuttatni, és ennek megfelelően milyen módszereket szeretnénk alkalmazni.

A Csoportnaplóban és a Fejlődési naplóban leírtak csak a szülők, hallgatóink és a csoportban pedagógiai ellenőrzést végzők számára megtekinthető dokumentumok.

Az itt megismert adatok, az óvodapedagógusoktól kapott különféle információk ill. a gyakorlatokon láttak mindenki számára titkos adatként kezelendők!

VIII. Összegzés

Az iskolába lépés elsődleges feltétele a gyermek érettsége, ami különböző életkorban alakulhat ki. Úgy érezzük, hogy legfőbb feladatunk ebben annak feltárása, hogy ez mikor is következik be, mikor válik stabillá. Véleményünket ismertetjük a szülőkkel, és a közösen kialakított álláspont alapján történik meg a gyermek beiskolázása.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére az Alapprogram szerint:

„Az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek:

- ☺ 6 éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.
- ☺ Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- ☺ Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- ☺ Mozgása összerendezettebb, harmonikus, finommozgásra képes.
- ☺ Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését képes szándékosan irányítani.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik iskolai tanulás megkezdésére. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, térbeli mozgás fejlettségnek, és testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- ☺ Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, és megnő a megőrzés időtartama: a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- ☺ Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma – terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- ☺ A cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- ☺ Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Minden szófajt használ, különféle mondat szerkezeteket alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni mások beszédét, s meg is érti azt.
- ☺ Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei nevét és foglalkozását. Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait. Felismeri a napszakokat, évszakokat, a környezetében található növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az időjárás és öltözködés összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a

természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek:

- ☺ Készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására.
- ☺ Képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre felnőttel és gyerektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.
- ☺ Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- ☺ Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban. a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.”

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyerekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

IX. Óvodánk sajátos feladata: a gyakorlati képzés

Az óvodás gyerekek nevelésén kívül – azzal párhuzamosan – intézményünkben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar nappali és levelező tagozatos óvodapedagógus hallgatóinak képzése is folyik. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a leendő óvónők a főiskolai oktatás keretében elméletben megtanultakat óvodásaink közreműködésével a gyakorlatban is kipróbálják.

Természetesen mindezt a csoport óvónőinek állandó felügyelete alatt, alapos előkészítő munka után, az egyetemi oktatók segítségével.

Rövidebb, alkalmi hospitálást végeznek tanítós hallgatók, gyógypedagógus jelöltek, esetenként pszichológus hallgatók is.

A nyári szünet és a vizsgaidőszak kivételével minden nap vannak hallgatók a csoportokban, s attól függően, hogy hányad évesek, egyre több nevelési feladatot látnak el egyre önállóbban.

Heti egy alkalommal ún. csoportos gyakorlatokon vesznek részt, amikor egy-egy csoportban 10-15 hallgató figyelő tevékenykedő társát és a gyerekeket.

Gyakoriak a csoport óvodapedagógusai által vezetett bemutató foglalkozások nemcsak saját hallgatóink részére, hanem más óvodából, külföldről érkezett vendégeinknek is. Ezeket igyekszünk úgy szervezni, hogy ne zavarják meg a csoport nyugodt mindennapi életét, s minél kisebb megterhelést jelentsenek gyermekeink számára. Ezek az alkalmak

egyben jó lehetőségek arra, hogy a gyerekek idegenek előtt, változó feltételek, körülmények között folyamatos alkalmazkodást szokjanak meg.

A gyermekek-pedagógusok tevékenységét alkalmanként videóra veszik, melyeket a főiskolai képzés során felhasználnak az egyetem tanárai.

A hospitálások során megismert adatokkal kapcsolatban – a gyerekek személyes adatainak védelméről szóló törvény értelmében – hallgatóinkat is ugyan olyan titoktartási kötelezettség terheli, mint az óvoda alkalmazottait.

Képzési feladataink bizonyos mértékig befolyásolják napirendünket, hetirendünket, korlátozzák az alapfeladatokon kívüli szolgáltatások lehetőségeit. Ahhoz, hogy a hallgatók gyakorolhassanak, a gyerekeknek az óvodában, saját csoportjukban kell tartózkodniuk – főleg a délelőtti időszakban.

A gyerekek napirendjét érintő eseti kérésekről, változásokról a csoportok óvónői alkalmanként értesítik a szülőket.

X. Óvodánk ellenőrzési – értékelési rendszere

Az ellenőrzés és értékelés célja a pedagógiai gyakorlat hatékonyságának mérése, segítése, fejlesztése.

A pedagógiai munkáért az óvoda vezetője a felelős, ebből következően ennek ellenőrzése, értékelése első szinten szintén a vezető kompetenciája.

Természetesen a gyakorlat elemzésébe és értékelésébe a testület valamennyi tagjának fontos szerepe jut.

Programunk az óvodapedagógusok pedagógiai önállóságára épít, ezért az ellenőrzési és értékelési rendszerben alapvető követelmény az óvodapedagógus önkontrollja, önreflexiója.

A célt, a feladatot, a szervezeti keretet-formát a program tartalmazza. A megvalósításhoz vezető út azonban sokféle lehet. A pedagógus képzettségének, személyiségének, szakmai kulturáltságának, igényességének függvénye, hogy hogyan valósítja ezt meg.

A nevelési feladatok, tevékenységek, tartalmak tervezése, a feldolgozás ütemezése, a megvalósítás módszereinek, eszközeinek, kereteinek megválasztása az óvodapedagógusok feladata és felelős szabadsága.

A szabadság nem azt jelenti, hogy nincsenek kötöttségek, közösen kialakított szabályok.

A gyerekek életkora, személyisége, fejlettsége, egyéni fejlődési üteme, sajátos nevelési igénye, a csoport aktuális összetétele nemcsak a nevelő – fejlesztő munkát határozza meg, hanem, az ellenőrzést és értékelést is.

A pedagógiai gyakorlat ellenőrzése két szinten történik:

- ✓ a gyerekek fejlettségének ellenőrzése, megfigyelése.
- ✓ az óvodapedagógusok munkájának ellenőrzése és értékelése.

A gyerekek fejlettségének értékelése az óvónők által vezetett fejlődési napló elemzéseire, a gyakorlati munka megfigyelésére támaszkodva közös konzultáció eredményeként jön létre a két pedagógus (+ gyógypedagógus) közreműködésével.

Az óvodapedagógusi munka elemzése során elsődleges szempont az önálló munka tiszteletben tartása, a pozitív megerősítés, az elfogadott elvek (melyeket programunk összegez) és ennek a pedagógiai munkában történő megjelenése összevetése.

Az ellenőrzés-értékelés kiterjed:

- ✓ pedagógiai dokumentumokra (tervek, naplók),
- ✓ pedagógiai gyakorlatra (a program megvalósításának minősége, témafeldolgozások),
- ✓ a gyerekek fejlődésére (az eredmények összehasonlítása a naplóval),
- ✓ az elméleti felkészültségre (beszámolók),
- ✓ a nevelési stílusra, légkörre, attitűdre, nevelési eljárásokra, módszerekre, a kialakított szabály- és szokás rendszerre).

Az ellenőrzés a tanév folyamán előre ütemezetten történik az éves Munkatervben meghatározott fő feladatok figyelembe vételével, az év végén pedig megfogalmazódik az értékelés.

A vezetőpedagógusi (gyakorlatvezetői) feladatok végrehajtásának ellenőrzése szintén a vezetés feladata. Ebben a főiskola oktatói folyamatos jelenlétükkel jelentős segítséget, iránymutatást adnak.

Pedagógiai Programunk értékelése:

A nevelőtestület legalább három évente alapos elemzés alá veszi a nevelés tervét a következő szempontokat szem előtt tartva (beleértve a sajátos nevelési igényű gyerekeket is):

- ✓ Találkozik-e a program a szülők igényeivel?
- ✓ A nevelőtestület reálisnak látja-e a programban megfogalmazott célokat a gyakorlati tapasztalatok tükrében?
- ✓ A gyerekek fejlődése, fejlesztése megfelelő hatékonysággal folyik-e?
- ✓ A program megfelelően kiszolgálja-e az egyetem elméleti képzését?
- ✓ Szükséges-e valamilyen téren változtatás?

A program működőképességének, az ennek szellemében folytatott munka eredményességének megítéléséhez 5 év eltelte után külső szakértőt (egyetemi oktató) szeretnénk felkérni az esetleges későbbi korrekciók előkészítéséhez.

XI. Óvodánk kapcsolatai

Kapcsolataink négy fő területre oszthatók:

- ⇒ az óvodába járó gyerekek és szülei;
- ⇒ a fenntartó;
- ⇒ ELTE társ gyakorlóintézményei (TÁMOP pályázati résztvevői);
- ⇒ különféle szakmai szervezetek, intézmények.

A fenntartóval és az egyéb szakmai szervezetekkel történő kapcsolattartás módját Szervezeti és Működési Szabályzatunk és Pedagógiai Programunk óvodánk jellemzőit ismertető része tartalmazza, ezért ennek taglalásától itt eltekintünk.

A családdal való együttműködést pedagógiai munkánk sikerességének szempontjából meghatározónak tekintjük.

Óvodai nevelésünkben elsősorban a **családi nevelés kiegészítésére vállalkozunk.**

A Szülőket nevelőtársnak tekintjük, szeretnénk, ha ők is annak tartanának bennünket, éppen ezért nagyon fontosnak tartjuk:

- a családi nevelés megismerését;
- az óvodai nevelés nyitottságát;
- a szülők igényeinek megismerését és ésszerű, a közösség érdekeit is szem előtt tartó kielégítését.

A gyerekek fejlődésének érdekében alapvető jelentőségűnek tartjuk a jó, nyitottságra és problémaérzékenységre épülő szülő-pedagógus (intézmény) kapcsolatot.

Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül, ezért az összhangban nevelés elengedhetetlen feltétele a sikernek.

A kapcsolattartás tartalmát és formáit az óvodapedagógusok tervezik és szervezik az egyes gyermek és szülei igényeinek ismeretében.

A kapcsolattartás általános formái:

- ✓ **Nyílt nap** (A leendő óvodások szülei számára tájékoztató jelleggel.)
- ✓ **Játszó délután** (A felvett „új” óvodások és szülei számára.)
- ✓ **Anyás/Apás beszoktatás** (Szeptember első két hetében.)
- ✓ **Családlátogatások** (Szükség szerint, de min. egyszer az óvodában töltött évek alatt.)
- ✓ **Fogadóórák** (Szülő vagy óvónő kezdeményezésére bármikor, szükség szerint.)
- ✓ **Nyílt év /nyílt napok** (Megbeszélés alapján bármikor belátogathatnak a szülők.)
- ✓ **Szülői értekezletek** (Évente 3 alkalommal.)
- ✓ **Ünnepségek** (Mikulás, Karácsony, Farsang, Sportnap, Évzáró)
- ✓ **Kirándulások** (A csoportok szülői közösségei által szervezeten igény szerint.)
- ✓ **Közös sport ill. kulturális programok** (Gyermeknap, báb- ill. színházi előadások, mozi, állatkert, tanulmányi kirándulások.)
- ✓ **Reggeli és délutáni mindennapi találkozások.**

A családok maguk döntenek el, hogy az általunk felkínált formák közül melyeket választják.

Az ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központtal és az ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel közösen szervezett ún. „érzékenyítő tréningek „ keretében óvodásaink, szüleik , hallgatóink, óvodai dolgozóink attitűd formálása. Tapasztalatcserékkal, hospitálásokkal, egyéni konzultációkkal törekszünk a hatékonyabb Együttműködés - együttnevelés megvalósítására.

XII. Esélyegyenlőség, gyermekvédelem

Gyermekintézmény lévén természetes, hogy az egyéni sorsokkal való törődés, a családgondozás, a rászorulóknak segítése kiemelt feladatunk.

Valamennyien tisztában vagyunk azzal, hogy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény értelmében a gyerekek jogainak védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyerekek nevelésével, oktatásával , ügyeinek intézésével foglalkozik. A gyermekek jogainak védelmében akkor is el kell járnunk, ha nem magyar állampolgárok.

Óvodánkban olyan légkört, pedagógiai tevékenységrendszert alakítottunk ki, mely kizárja, hogy bárki származása, neme, vallási hovatartozása miatt hátrányos helyzetbe kerüljön. Alapvető követelménynek tekintjük, hogy minden gyerek részére biztosítsuk a fejlődéshez szükséges feltételeket annak érdekében, hogy tehetségét kibontakoztathassa, leküzdhesse azokat az esetleges hátrányokat, melyek születésénél, családi helyzeténél fogva fennállnak.

A gyerekek esélyegyenlőségével kapcsolatosan:

Cél:

- A mássággal szembeni tolerancia, a segítő szándék kialakítása.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesülés ellenőrzése óvodán belül és kívül.
- Megfelelő önbizalommal rendelkező, kisebbségi érzés nélküli gyerekek nevelése.
- Tehetség gondozás.

Az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében feladataink:

- A gyerekek, életkörülményeinek, a családi nevelés módszereinek megismerése.
- A gyerekek fejlődését veszélyeztető körülmények feltárása, az esetleges problémákra megoldások keresése, megszüntetésükben segítség nyújtás a szülőknek.
- Speciális pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív ellátás biztosítása az SNI-s,

hátrányos helyzetű és tehetséges gyerekek számára egyaránt.

- Személyes, közvetlen kapcsolat kialakítása a szülőkkel. (Gyermekekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, tanácsadás, szakember bevonás stb.) Szakmai Szolgáltatókkal való kapcsolattartás: konzultációk a gyerekek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megszervezése.
- Induló hátrányok felismerése, csökkentése, felzárkóztatás megszervezése.

A rászorulóknak ingyenes (a kerületi Önkormányzat támogatásával) ill. kedvezményes étkezési lehetőséget biztosítunk.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján járó ellátásokon felül további kedvezmények, támogatások, segítő pályázatok igénybe vételére válnak jogosulttá.

Veszélyeztetett gyermek az, aki családjában vagy környezetében olyan ártalmaknak van kitéve, ami testi, szellemi, erkölcsi fejlődését károsan befolyásolja.

Látens veszélyeztetettségről akkor beszélünk, ha a veszélyeztető körülmények fennállnak, de a gyermek még nem károsodik.

Valódi veszélyeztetés esetében egy tartós veszélyhelyzet alakul ki és bekövetkezik a károsodás.

Hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak. E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetén a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen.

Gyermekevédelmi tevékenységünk

Célja:

- Mindazon körülmények feltárása, melyek a gyerekek fejlődését hátrányosan befolyásolják, ill. gátolják, segítség nyújtása a hátrányok csökkentése érdekében.
- Az óvodai keretek között lehetőségeink szerinti családgondozás és az egyéni bánásmód keretei közötti kompenzálás.

Gyermekevédelemmel kapcsolatos feladataink:

- A gyermekek családi körülményeinek nyomon követése.
- A családi nevelés feltérképezése, megismerése.
- Hirtelen megváltozott magatartás, fáradtság, izgatottság, fizikai állapot romlás felismerése, jelzése az érintettek felé. Igyekszünk a lehető legtapintatosabb módon megkeresni az okokat, s ha kell segíteni a

probléma megoldásában is.

- Megfelelő kommunikatív viszony kialakítása, mely alkalmas a problémák megbeszélésére.
- A veszélyeztetettség korai felismerésével prevenciós lépések megtétele.
- A megoldáshoz esetleg külső szakember, intézmény segítségének igénybevétele.

A fentiek valamennyi csoportban, valamennyi óvodapedagógus munkájában család gondozási feladatként jelenjenek meg.

A gyermekvédelmi munka koordinálását gyermekvédelmi felelős látja el.

Feladatai:

- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, a csoport óvónőivel közösen a problémás, veszélyeztetett gyerekek fejlődésének figyelemmel kísérése, családjaik segítése a megfelelő fórumok (Nevelési Tanácsadó, Pedagógiai Szakszolgálatok, Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy) bevonásával.
- A feladatok koordinálása.
- A szükséges nyilvántartások vezetése.
- Környezettanulmány készítése az illetékes hatóságok felkeresése.
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek segítése a szülők felvilágosításán keresztül, a szociális támogatás megszervezése, nyomon követése, jogosultság felmérése.
- Folyamatos tájékozódás a gyermekvédelemmel kapcsolatos törvényi változásokról, s azokról a nevelőtestület rendszeres tájékoztatása.
- Éves Munkaterv készítése.

Intézményünkben kapcsolatot tartunk a Pedagógiai Szakszolgálatokkal, a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, Népjóléti Iroda, Nevelési Tanácsadó munkatársaival , védőnőkkel.

A gyermekvédelmi felelős munkáját minden évben egy alkalommal értékeli, az ügyek intézéséről az óvodavezetőjét is folyamatosan tájékoztatja.

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

1. Az egészségfejlesztési program tartalmi elemeire vonatkozó jogszabályi rendelkezések:

128. § (1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működését, a gyermek, a tanuló és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek, a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

(3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

a) az egészséges táplálkozás,

b) a mindennapos testnevelés, testmozgás,

c) a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,

d) a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,

e) a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,

f) a személyi higiénéterületére terjednek ki.

(4) A nevelési-oktatási intézményekben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek, tanulók biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a nevelési-oktatási intézményben megvalósuló átfogó prevenció programokba.

(5) A nevelési-oktatási intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program keretében.

(6) A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készíti el.

(7) A nevelési-oktatási intézmény saját pedagógus-munkakörben foglalkoztatott alkalmazottján kívül csak olyan, a nevelési-oktatási intézménnyel jogviszonyban nem álló szakember vagy szervezet programjait, alkalmazásában álló munkatársát vonhatja be tanórai vagy gyermek, tanuló részére szervezett egyéb foglalkozás vagy egyéb egészségfejlesztési és prevenció tevékenység megszervezésébe, aki vagy amely rendelkezik minőségbiztosított egészségfejlesztési, prevenció programmal és az egészségpolitikáért felelős miniszter által kijelölt intézmény szakmai ajánlásával.

(8) A nevelési-oktatási intézmény vezetője az egészségfejlesztési és prevenció programok kiválasztásánál beszerzi

a) az intézményben dolgozó iskolapszichológus,

b) az iskola-egészségügyi szolgálat, továbbá

c) amennyiben működik, a helyi vagy megyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum véleményét.

(9) A nevelési-oktatási intézményekben megvalósuló teljes körű egészségfejlesztés minőségbiztosítási keretrendszerét az egészségfejlesztésért felelős országos intézet dolgozza ki.

(10) Az alapfokú művészeti iskolában az (1)–(9) bekezdés rendelkezéseit nem kell alkalmazni.

129. § (1) Az egészséges életmódra vonatkozó támogató intézményi munkarendben és házirendben előírt szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező.

(2) A nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során tevékenyen együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

(3) Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem, területen működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

(4) A nevelési-oktatási intézményben, valamint a nevelési-oktatási intézményen kívül a gyermekek, tanulók részére szervezett rendezvényeken a népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvény hatálya alá tartozó, továbbá alkohol- és dohánytermék nem árusítható. A nevelési-oktatási intézményben, valamint a nevelési-oktatási intézményen kívül a gyermekek, tanulók részére szervezett rendezvényeken alkohol- és dohánytermék nem fogyasztható.

(5) Az óvoda, az iskola, a kollégium SZMSZ-ében kell meghatározni azokat a védő, óvó előírásokat, amelyeket a gyermekeknek, tanulóknak az óvodában, az iskolában, a kollégiumban való tartózkodás során meg kell tartaniuk.

[20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról]

2. A nevelő-oktató munka pedagógiai értékeinek meghatározása

(Pedagógiai Programunk nyomán)

Cél:

- A gyermekek alapvető-, és speciális szükségleteinek kielégítésével adottságaik és képességeik fejlődése.
(Kulcsszavak: kompetencia fejlesztés, egyenlő hozzáférés elve, differenciálás)
- Valósuljon meg a nevelési folyamat valamennyi résztvevőjében (gyerekek, óvodai dolgozók, szülők, egyetemi hallgatók) az emberek megértése, elfogadása, nem pedig viselkedésük, tulajdonságaik előrejelzése, kontrollálása, kritikája.
(Kulcsszavak: empátia, tolerancia, befogadás, tisztelet, bizalom)
- Életszerű és élményszerű körülmények és feltételek között szerzett tapasztalatok feldolgozásával és továbbfejlesztésével - a gyermeki kíváncsiságból kiindulva és azt fenntartva - különféle szükségleteik kielégítése.
(Kulcsszavak: élménypedagógia, szabad játék, játékosság, tevékenység központúság)
- A sajátos nevelési igényű gyermekek nyitottságának kibontakoztatása az óvodai csoportban integráltan történő tevékenységre, annyi pedagógiai támogatással, amely biztosíthatja a gyermekek életminőségének javítását, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségét.
(Kulcsszavak: inkluzív szemlélet, önbizalom, önállóság, nyitottság, együttműködés)
- A nevelés-fejlesztés eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása, a sajátos nevelési igényből fakadó hátrányok kompenzálása, a tehetség gondozása.
- Ezekkel felkészítjük a gyermekeket a többségi iskolába történő átmenetre, melyhez gyermekenként egyéni átvezetési tervet készítünk.
(Kulcsszavak: esélyegyenlőség, egyéni bánásmód, együttnevelés-együttműködés)

Az óvodai nevelés országos *Alapprogramja* az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermekek *testi és lelki szükségleteinek kielégítését* jelöli meg, hiszen ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja csak a kisgyermek egészséges fejlődését.

Az egészség védelme és karbantartása tanítható, fejleszthető. Óvodáskorban az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, melynek sajátos jellemzői az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaira vezethetők vissza.

Az egészségvédő potenciál fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

A program elkészítésének célja az, hogy az intézmény használói köréhez, a helyi adottságokhoz igazodva megfogalmazzuk a korszerű egészségnevelés céljait és feladatait, mely iránt mindannyian elkötelezettek vagyunk és felelősséggel vállaljuk.

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Mikor hatékony egy óvoda egészségfejlesztési programja?

- ha nem szűkül le egyik-másik beavatkozási területre, hanem *mindegyik fő egészség-kockázati tényezőt befolyásolja*;
- ha nem szűkül le egy-egy akció időtartamára, hanem az óvoda *mindennapi életében* folyamatosan és rendszeresen jelen van;
- ha nem szűkül le a gyermek közösség valamelyik részére, hanem *valamennyi* gyermek részt vesz benne;
- ha nem szűkül le a tantestület egyes tagjaira, hanem *a teljes tantestület* részt vesz benne;
- ha nem szűkül le az óvodán belüli közösségre, hanem *bevonja a szülőket és az óvoda társadalmi környezetét* (pl. fenntartó) is.

3. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok az alábbi területekre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapi mozgás, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a
- szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi és környezeti higiéné

❖ Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 50. § (3) bekezdése előírja, hogy a gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésben, az élettani szükségleteknek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani. Az élettani szükségletnek megfelelő étrend biztosításához a táplálkozás-egészségügyi előírások kidolgozása az OÉTI feladata. Az OÉTI elkészítette a táplálkozástudomány mai állásának megfelelő táplálkozás, a rendszeres étkezést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó ajánlást. Az ajánlás hatálya kiterjed valamennyi közétkeztetést nyújtó szervre. A közétkeztetők

feladata ezen ajánlás szerint az élettani energia- és tápanyagigényeknek megfelelő összetételű és jellegű táplálék biztosítása.

Intézményünkben az ételt közétkeztető cég szállítja, melynek jogát közbeszerzési eljárás keretében nyerte el. (Biogastro Kft)

Óvodában nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségnevelési feladatait- így az étkezés előkészületeinek lebonyolítása az egészséges táplálkozás megkedveltetése, új ízek, ételféleségek megismertetése.

Feladatunk:

- a megfelelő étkezési szokások kialakítása,
- egészséges táplálkozásra nevelés, és
- a helyes táplálkozásból eredő egészségmegőrző tevékenység.
- a családdal való szoros együttműködés kialakítása az egészséges táplálkozás szokásainak terén.
- A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit a szükséges eszközök (tányérok, evőeszközök, poharak, terítő, szalvéta) megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak.
- A feltálat ételek elnevezését megtanítjuk a gyerekeknek, egy-egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először kóstolja meg, így kedvcsináló ismereteket nyújtunk az ételről.
- Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket.
- Megismertetjük a gyermekeket a természetes vitaminforrásokkal, gyümölcsökkel, zöldségfélékkel, a különböző ásványi anyagokban gazdag növényi magvakkal.
- Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében a szülők támogatásával zöldség és gyümölcsnapokat szervezünk a csoportokban.
- A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetését a főzőkonyhákkal történő egyeztetésekkel megoldjuk.
- Biztosítjuk a nap bármely szakában a folyamatos folyadékpótlást.
- Táplálkozási rendellenesség –túlsúlyos, kórosan válogatós gyerekeknél a családdal való együttműködés fontosságát tartjuk szem előtt.

❖ Mindennapi testnevelés megvalósítása

A mindennapi élet során a spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az óvodapedagógus által irányított, 15 – 20 perces mozgásos tevékenységek.

A mindennapos mozgás tartalmát döntő mértékben a testnevelési játékok és az ezek során megvalósuló természetes mozgások, gyakorlatok képezik.

Feladatunk:

- Minden nap lehetőséget biztosítani a tornára, a játékos mozgásra teremben és szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában
- mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése,
- a szükséges és elégséges szabályok megtanítása,
- a gyerekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése.
- a pedagógusok által irányított Mozgás tevékenységek szervezésénél a legfőbb alapelveket érvényesítjük, így az életkori sajátosságokat és az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vesszük. Lehetőség szerint szabadban szervezzük ezeket a tevékenységeket, és legnagyobb részben mozgásos játékok keretében valósítjuk meg, a feladatok fokozatos nehezítésével.
- a gyermekek biztonságérzetének kialakítása, a balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartása,
- elegendő, átlátható helyszín, biztonságos eszközök, jó szellőztetés, tiszta padló biztosítása,
- a betegségből lábadozó, gyenge fizikumú gyerekek, illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek differenciált foglalkoztatása.

Az egészségfejlesztő testmozgás hatékonysága érdekében az alábbi egészségügyi és pedagógiai szempontok figyelembevétele szükséges a konkrét feladatok megszervezése során:

- Lehetőség szerint minden gyerek minden nap vegyen részt a szervezett mozgásban.
- Az eltérő adottságú gyerekek számára is jelentsen sikerélményt a testmozgás (pozitív megerősítés).
- Érvényesüljön a sport személyiség és közösségfejlesztő hatása.
- A testmozgás az életkori sajátosságok figyelembevételével játékos, táncos elemeket is tartalmazzon.
- A mindennapi mozgás az életminőség javítását szolgálja.
- A napi tevékenység részeként 10-20 perces frissítő mozgás a szabadban
- Tudatos, a nagymozgások, finommotorika, egyensúlyérzék fejlesztésére, a tér mozgásos megismerésére irányuló mozgások is szerepeljenek rendszeresen.
- Kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és koordinációs képességek fejlesztése.
- A prevenció torna biztosítása.

❖ Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életvezetés kialakítása már óvodáskorban megkezdődik.

Ennek alapja a jól kialakított napirend, melyben változatos tevékenységformák biztosításával megalapozzuk a gyermekek egészséges fejlődését.

A gyerekek egészséges életmódjának megalapozását a gondozás szervezeti keretei, formái teszik lehetővé. Nevelő hatását a műveletek önálló gyakorlása által az egészségügyi szokások kialakulásban fejt ki. A gondozás szorosan kapcsolódik a különféle tevékenységekhez (játékhoz, tanuláshoz, munkához).

Prevenációs feladatként elengedhetetlen a hallási-, látási-, beszédzavarok korai felismerése, gerinc-, és lúdtalpszűrés, fogorvosi vizsgálat.

Az anamnézis felvétele közben felderített betegségek (allergiák, krupp, asztmatikus tünetek stb) regisztrálása, alapvető tennivalók elsajátítása, az egészségügyi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet biztosítása.

Az egészséges életmód szokásainak kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is ki kell alakulnia az önkiszolgálásnak, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek, alkalmazkodó készségnek.

❖ Egészségnevelésünk területei:

- a testi egészség
- a lelki egészség
- a szociális kapcsolatok harmóniája
- az egészségvédő képesség fejlesztése
- a gyermekek egészséges életmódjának alapozása
- az óvoda egészségügyi szolgálattal való együttműködése.

Cél:

- Az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek egészséges életvitel iránti igényének és szokásainak alakítása.
- A testi - lelki - szociális jólét egységének biztosítása.
- Minden gyermek önmagához képest történő optimális fejlődése.
- A sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos elősegítése.

❖ Az egészségnevelés feladatai ebből következően:

- Az egészséges életmód feltételeinek alakítása, folyamatos biztosítása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés (edzés és prevenció) szokásainak alakítása.
- Az egészséges életritmus, életvezetés megalapozása, mozgásigény kielégítése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó környezettudatos szokások alakítása.
- Prevenációs és korrekciós testi-, lelki nevelési feladatok ellátása; szükség szerint szakemberek bevonásával.

- A különleges gondozási igény kielégítése egyéni speciális megsegítéssel, sérülés-specifikus módszerekkel olyan mértékben, mely biztosítja, hogy a gyermek önállóan tudjon cselekedni.
- Segédeszközök használatának megtanítása és elfogadtatása sajátos nevelési igényű gyermekek esetében.
- Alapvető szükségletek kielégítése.
- Tudatos és felelősségteljes magatartás kialakítására irányuló sokoldalú nevelőtevékenység.
- Ismeretek átadása, egészségi jártasságok, készségek, szokások kialakítása (táplálkozási szokások, higiénés szokások, testedzés, testmozgás).
- Speciális gondozási, prevenciós, és korrekciós feladatok a sajátos nevelési igénynek megfelelő módszerek tudatos alkalmazása.
- Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás, higiénés szabályok betartása.
- Bántalmazás és erőszak megelőzése.
- Családdal való együttműködés.
- Speciális szakemberekkel együttműködés.
- Személyes mintaadás.

4. A gyermekek érett személyiséggé válásának elősegítése személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával

❖ Az irodalmi neveléssel kapcsolatos feladatok:

- A felhasznált irodalmi anyag igényes, korosztályhoz illő összeállításával és a mindennapi mesélés–verselés–mondókázás objektív feltételeinek megteremtésével a gyermekekben az irodalomhoz fűződő pozitív kapcsolat kialakítása.
- A nyelvi érintkezés formáinak elsajátítása, a gyermekek aktív bekapcsolása a verbális tevékenységekbe.
- A felhasznált irodalmi anyag igényes, korosztályhoz illő összeállítása.
- Megfelelő óvónői felkészültség, melynek alapja a kulturált, helyes, a gyermekek számára is érthető nyelvhasználat és artikuláció, előadói képesség.
- A mesehallgatás befogadásához szükséges szokások kialakítása.
- Passzív – és aktív szókincs bővítése a népköltészet és a kortárs mesék/versek felhasználásával.
- A bábozás, a dramatizálás segítségével az irodalmi élmények elmélyítése, az érzelmi, erkölcsi és akarati tulajdonságok, a fantázia fejlesztése. Feszültség áthárítás, szorongás-gátlás oldása, élmények feldolgozása.

- A sérült gyerekek számára a mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás során a számukra megfelelő feltételek megteremtése, bevonásuk a tevékenységekbe annak érdekében, hogy ők is tevékeny részesei legyenek az eseményeknek.

❖ A zenei neveléssel kapcsolatos feladataink:

- A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése (hely, idő, eszköz, megfelelő zenei anyag).
- Élménynyújtás, a gyerekek zenei érdeklődésének felkeltése (pl. zenehallgatás)
- Képességfejlesztés, készségfejlesztés, melynek területei:
 - éneklési készség (tisztá éneklés) fejlesztése,
 - zenei hallás fejlesztése (magasabb és mélyebb hangok különbsége, halkabb-hangosabb közötti különbségek, hangszínek felismerése, zörejek felismerése, a belső hallás fejlesztése),
 - a ritmusérzék fejlesztése (az egyenletes lüktetés, az egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása, a tempóérzékelés, a mozgáskultúra, a tánc, gyermekhangszerek stb.),
 - zenei formaérzék fejlesztése (a motívumhangsúly kiemelése mozgással, dallammotívumok, ritmusmotívumok stb.),
 - zenei alkotókészség fejlesztése (dallam és ritmus improvizációk),
 - a zene hallgatására, élvezetére való nevelés.
- Az óvónő példaértékű zenélése, a jó zenei légkör megteremtése.
- A nagyothalló és beszéd fogyatékos gyerekek estében a zenei képességfejlesztő feladatainkat többnyire egyéni vagy mikro-csoportos foglalkoztatási formában valósítjuk meg. A fejlesztés tartalma esetükben:
- Akusztikai figyelem felkeltése:
 - Hangokra való felfigyelése, annak tudomásul vétele, a hang jelenlétének és eltűnésének visszajelzése.
 - Hangszerek hangjának elemi szintű megkülönböztetése.
 - A környezet hangingereire való felfigyelés, és azok differenciálása.
- Ritmus, tánc, zenehallgatás:
 - Mondókák, gyermekdalok, egyenletes lüktetésének, ritmusának átvétele, visszajelzése.
 - A néptánc elemeivel való megismerkedés, ezek játékos keretben való gyakorlása.
 - Utánzóképeség, mozgás leképezés, mozgássorok emlékezetben tartása és felidézési képességének folyamatos fejlesztése.
 - Hagyományos és népi játékok, népi eszközök megismerése, játékos használatuk.
 - A különböző dalhangszerek, ütőhangszerek játékos elsajátítása, együttes ütemű és ritmusos játékok öröme.

❖ A vizuális tevékenységek fejlődése során feladataink:

- Feltételek biztosítása (tapasztalat, élmény, lehetőség, eszközök, technikai ismeretek).
- A vizuális tevékenységek iránti vágy felkeltése és fenntartása.
- Az ábrázolási konvenciók, rendszerek, azaz a vizuális nyelv megismertetése, mindennapos használata a gyerekek korának megfelelően.
- A látó, érzékelő rendszer, a látáskonstanciák fejlődésének elősegítése, a keresztcsatornák, térpercepció, testséma, alaklátás és formaállandóság, a nagy és a kismozgások fejlesztése, manuális érzékelés, finommotoros mozgás, színészlelés fejlesztése a különféle technikák, változatos eszközök folyamatos biztosításával.
- Kezdeményező, kreatív magatartás, alkotóvágy kifejlődésének elősegítése.

❖ A testi neveléssel kapcsolatos feladatok:

A testmozgás kisgyermekkorától kezdve természetes belső igény. A mozgás és tevékenység útján szerzett tapasztalatok érthető és jól feldolgozható információt jelentenek, ezért a mozgásnak az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepe van. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont- és izomrendszere, alakulnak mozgáskoordinációi, testi képességei, pontosabbak, önállóbbak, finomabbak lesznek mozdulatai, egyre többféle mozgást képes elvégezni, egyre több készsége, szokása alakul, egyre inkább képessé válik mozgásának, viselkedésének tudatos irányítására.

A 3-7 éves gyerekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító testi nevelés nélkül. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi, akarati fejlődés kedvező egymásra hatása.

A beszéd fogyatékos óvodás gyermekek pszichomotoros fejlődése lassabb tempójú, egyenetlen és szabálytalan fejlődésmenetű. Általában eltérések mutatkoznak az alapmozgások fejletlenségében, az egyensúly érzékelés és mozgáskoordináció bizonytalanságában, a mozgásszervezés és téri tájékozódás nehézségében, a testséma fejletlenségében és az izomtónus zavaraiiban.

Cél:

- A kondicionáló-, és koordinációs képességek fejlesztésével az egészséges életvitel, a testi kompetencia megalapozása.
- A mozgás megszerettetése, élvezete.
- A rendszeres mozgás igényének megalapozása.

- A sajátos nevelési igényűek beszédterápiájához szükséges mozgáskészségek kialakítása.

A mozgás sokoldalú tevékenység, és feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, a társakhoz való alkalmazkodást, kialakul az egészséges versenyszellem.

Nevelésünkben kiemelten fontosnak tartjuk, hogy az egész nap folyamán, mind a teremben, mind a szabadban olyan környezetet, eszközöket biztosítsunk, mely körében a gyerekek szabadon kiélhetik mozgásvágyukat.

Feladataink:

- A gyerekek mozgáskedvének, mozgás szeretetének megőrzése.
- A különféle mozgások végzéséhez állandóan rendelkezésre álló eszközök, hely, lehetőség biztosítása a teremben és a szabadban egyaránt.
- A fizikai állóképesség növelése.
- A nagy és finommozgások és a fizikai erőnlét fejlesztése, egyensúlyfejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció, gyorsaság, ritmusérzék fejlesztése.
- A testséma fejlesztése, a test koordinációjának alakítása.
- A különleges bánásmódot igénylő gyerekeknél az egyes érzékelési területek összehangolt működésének fejlesztése (testérzet – tapintás - egyensúly érzékelés és vizualitás összefüggése), a vestibuláris rendszer működésének korrigálása.
- A problémamegoldó képesség erősítése mozgásos tevékenységekkel.
- A mozgással kapcsolatos szókészlet bővítése.
- A hallássérülteknél figyelünk a gyermek elhelyezkedésére, hiszen az egyszerű vezényszavakat így tudják szánkról jól leolvasni.
- Egészséges versenyszellem kialakítása.
- Sokszori gyakorlás során erőfeszítésre, önállóságra és önkontrolra, önkorrekcióra való serkentés.

❖ Környezeti nevelés során feladataink

Olyan feltételek teremtése, melyek a gyerekek számára minél több tapasztalat és élmény megszerzését és megélését teszik lehetővé a természetes környezetben.

- Folyamatos megfigyelésre lehetőséget adó helyzetek megteremtése, eszközök biztosítása a kutathoz, próbálkozásokhoz, a sikerek és tévedések megéléséhez.
- Csoportonként természetsarok kialakítása, gondozása, melyben nyomon követhetők az évszakok változásai.
- Udvari komposztáló kialakítása, folyamatos gondozása.

- Környezetvédő, ápoló, szerető modell adása az óvodapedagógusok és az óvoda dolgozói, hallgatóink részéről, a környezettudatos magatartás alakítása. (pl.: vízzel, energiával való takarékoskodás, szelektív hulladék gyűjtés)
- A gyerekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása a népi és természeti ünnepek megtartásával (Farsang, Víz Világnapja, Húsvét, Föld napja, Madarak és fák napja, Állatok napja, Advent, Mikulás, Karácsony)
- Sok közösen megélt élmény a megfigyelt jelenségek természetes környezetében.
- A gyerekek előzetesen szerzett ismereteinek rendszerezése, korrigálása, bővítése.
- A különleges bánásmódot igénylő hallás- , és beszéd fogyatékos gyerekek esetében fokozottan fontos feladatunk, hogy egyénileg is segítsük a környezetből szerzett információkat, tapasztalatokat verbálisan is megfogalmazni.

5. Óvodánk kapcsolatai

Kapcsolataink négy fő területre oszthatók:

- ⇒ az óvodába járó gyerekek és szülei;
- ⇒ a fenntartó;
- ⇒ ELTE társ gyakorlóintézményei (TÁMOP pályázati résztvevői);
- ⇒ különféle szakmai szervezetek, intézmények.

A fenntartóval és az egyéb szakmai szervezetekkel történő kapcsolattartás módját Szervezeti és Működési Szabályzatunk és Pedagógiai Programunk óvodánk jellemzőit ismertető része tartalmazza, ezért ennek taglalásától itt eltekintünk.

A családdal való együttműködést pedagógiai munkánk sikerességének szempontjából meghatározónak tekintjük.

Óvodai nevelésünkben *elsősorban a családi nevelés kiegészítésére vállalkozunk.*

A Szülőket nevelőtársnak tekintjük, szeretnénk, ha ők is annak tartanának bennünket, éppen ezért nagyon *fontosnak tartjuk:*

- a családi nevelés megismerését;
- az óvodai nevelés nyitottságát;
- a szülők igényeinek megismerését és ésszerű, a közösség érdekeit is szem előtt tartó kielégítését.

A gyerekek fejlődésének érdekében alapvető jelentőségűnek tartjuk a jó, nyitottságra és problémaérzékenységre épülő szülő-pedagógus (intézmény) kapcsolatot.

Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül, ezért az összhangban nevelés elengedhetetlen feltétele a sikernek.

A kapcsolattartás tartalmát és formáit az óvodapedagógusok tervezik és szervezik az egyes gyermek és szülei igényeinek ismeretében.

❖ A kapcsolattartás általános formái:

- Nyílt nap (A leendő óvodások szülei számára tájékoztató jelleggel.)
- Játszó délután (A felvett „új” óvodások és szülei számára.)
- Anyás/Apás beszoktatás (Szeptember első két hetében.)
- Családlátogatások (Szükség szerint, de min. egyszer az óvodában töltött évek alatt.)
- Fogadóórák (Szülő vagy óvónő kezdeményezésére bármikor, szükség szerint.)
- Nyílt év /nyílt napok (Megbeszélés alapján bármikor belátogathatnak a szülők.)
- Szülői értekezletek (Évente 3 alkalommal.)
- Ünnepségek (Mikulás, Karácsony, Farsang, Sportnap, Évzáró)
- Kirándulások (A csoportok szülői közösségei által szervezeten igény szerint.)
- Közös sport ill. kulturális programok (Gyermeknap, báb- ill. színházi előadások, mozi, állatkert, tanulmányi kirándulások
- Reggeli és délutáni mindennapi találkozások.

A családok maguk döntenek el, hogy az általunk felkínált formák közül melyeket választják.

Az ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központtal és az ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel közösen szervezett ún. „érzékenyítő tréningek,, keretében óvodásaink, szülei, hallgatóink, óvodai dolgozóink attitűd formálása történik a sajátos nevelési igényű gyerekekkel kapcsolatosan. Tapasztalatcserékkel, hospitálásokkal, egyéni konzultációkkal törekszünk a hatékonyabb együttműködés - együttnevelés megvalósítására.

6. Esélyegyenlőség, gyermekvédelem

Gyermekintézmény lévén természetes, hogy az egyéni sorsokkal való törődés, a családgondozás, a rászorulóknak segítése kiemelt feladatunk.

Valamennyien tisztában vagyunk azzal, hogy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény értelmében a gyermekek jogainak védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermekek nevelésével, oktatásával ,

ügyeinek intézésével foglalkozik. A gyermekek jogainak védelmében akkor is el kell járnunk, ha nem magyar állampolgárok.

Óvodánkban olyan légkört, pedagógiai tevékenységrendszert alakítottunk ki, mely kizárja, hogy bárki származása, neme, vallási hovatartozása miatt hátrányos helyzetbe kerüljön. Alapvető követelménynek tekintjük, hogy minden gyerek részére biztosítsuk a fejlődéshez szükséges feltételeket annak érdekében, hogy tehetségét kibontakoztathassa, leküzdhesse azokat az esetleges hátrányokat, melyek születésénél, családi helyzeténél fogva fennállnak.

A gyerekek esélyegyenlőségével kapcsolatosan:

Cél:

- A mássággal szembeni tolerancia, a segítő szándék kialakítása.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesülés ellenőrzése óvodán belül és kívül.
- Megfelelő önbizalommal rendelkező, kisebbségi érzés nélküli gyerekek nevelése.
- Tehetség gondozás.

❖ Az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében feladataink:

- A gyerekek, életkörülményeinek, a családi nevelés módszereinek megismerése.
- A gyerekek fejlődését veszélyeztető körülmények feltárása, az esetleges problémákra megoldások keresése, megszüntetésükben segítség nyújtás a szülőknek.
- Speciális pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív ellátás biztosítása az SNI-s, hátrányos helyzetű és tehetséges gyerekek számra egyaránt.
- Személyes, közvetlen kapcsolat kialakítása a szülőkkel. (Gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, tanácsadás, szakember bevonás stb.)
- Szakmai Szolgáltatókkal való kapcsolattartás: konzultációk a gyerekek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megszervezése
- Induló hátrányok felismerése, csökkentése, felzárkóztatás megszervezése.

A rászorulóknak - a törvényi előírásoknak megfelelően - ingyenes étkezési lehetőséget biztosítunk.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján járó ellátásokon felül további kedvezmények, támogatások, segítő pályázatok igénybevételeire válnak jogosulttá.

7. Gyermekvédelmi tevékenységünk

Cél:

- Mindazon körülmények feltárása, melyek a gyerekek fejlődését hátrányosan befolyásolják, ill. gátolják, segítség nyújtása a hátrányok csökkentése érdekében.
- Az óvodai keretek között lehetőségeink szerinti családgondozás és az egyéni bánásmód keretei közötti kompenzálás.

❖ Gyermekevédelemmel kapcsolatos feladataink:

- A gyermekek családi körülményeinek nyomon követése.
- A családi nevelés feltérképezése, megismerése.
- Hirtelen megváltozott magatartás, fáradtság, izgatottság, fizikai állapot
- romlás felismerése, jelzése az érintettek felé. Igyekszünk a lehető
- legtapintatosabb módon megkeresni az okokat, s ha kell segíteni a
- probléma megoldásában is.
- Megfelelő kommunikatív viszony kialakítása, mely alkalmas a problémák megbeszélésére.
- A veszélyeztetettség korai felismerésével prevenciós lépések megtétele.
- A megoldáshoz esetleg külső szakember, intézmény segítségének igénybevétele.
- A fentiek valamennyi csoportban, valamennyi óvodapedagógus munkájában családgondozási feladatként jelenjenek meg.
- A gyermekvédelmi munka koordinálását gyermekvédelmi felelős látja el.
- Feladatai:
- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, a csoport óvónőivel közösen a problémás, veszélyeztetett gyerekek fejlődésének figyelemmel kísérése, családjaik segítése a megfelelő fórumok (Nevelési Tanácsadó, Pedagógiai Szakszolgálatok, Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy) bevonásával.
- A feladatok koordinálása.
- A szükséges nyilvántartások vezetése.
- Környezettanulmány készítése az illetékes hatóságok felkeresése.
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek segítése a szülők felvilágosításán keresztül, a szociális támogatás megszervezése, nyomon követése, jogosultság felmérése.
- Folyamatos tájékozódás a gyermekvédelemmel kapcsolatos törvényi változásokról, s azokról a nevelőtestület rendszeres tájékoztatása.
- Éves Munkaterv készítése.

Intézményünkben kapcsolatot tartunk a Pedagógiai Szakszolgálatokkal, a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, Népjóléti Iroda, Nevelési Tanácsadó munkatársaival, védőnőkkel.

A gyermekvédelmi felelős munkáját minden évben egy alkalommal értékeli, az ügyek intézéséről az óvodavezetőjét is folyamatosan tájékoztatja.

Felhasznált irodalom:

- Segédlet az iskolai egészségnevelési, egészségfejlesztési program elkészítéséhez /Oktatási Minisztérium, 2004/
- Adaptálható tartalmi elemek a pedagógiai program átalakításához 2013 /Kozák András köznevelési szakértő/
- ELTE Gyakorló Óvoda pedagógiai programja /negyedik módosított változat, 2019/
- ONOAP 2025

XIII. Legitimációs záradék

Az ELTE Gyakorló Óvoda Nevelőtestülete és Igazgatója által elkészített Pedagógiai Programja

Jóváhagyásra fenntartóhoz benyújtva:

2025. 07. 04.

.....
Krajcsovitsné Dőry Krisztina
igazgató

Fenntartó jóváhagyta:

Érvényesség:

Határozatlan ideig.

Módosítás lehetséges okai:

- a Nevelőtestület javaslata (kétharmados többségi szavazat alapján),
- Szülői igények változása (80%-os egyetértés esetén),
- Törvényi szabályozás változása.(ONOAP 2025)

Bp, 2025. 07. 07.

Krajcsovitsné Dőry Krisztina
Igazgató